

PARLAMENT DE CATALUNYA

Presidència
de l'honorable Sr. Joan Casanoves i Maristany

DIARI DE SESSIONS

Sessió del dia 1.^r de març del 1933

SUMARI

A les cinc menys cinc minuts de la tarda és oberta la sessió, sota la presidència del senyor Joan Casanoves. Aprovació de l'acta de la sessió anterior.

Ordre del dia : Prec del senyor Simó Bofarull i intervenció del senyor Andreu perquè es destini una quantitat per a l'agencament dels locals on està instal·lada l'Audiència de Tarragona.

Resposta del senyor Conseller de Justícia i Dret.

El senyor Andreu dona compte d'haver estat acceptada per la Comissió l'esmena que va presentar a l'article 7.^è de l'Estatut Interior, per la qual cosa el senyor Tries de Bes ha retirat el seu vot particular a l'esmentat article.

Intervenció del senyor Tauler explicant per què la Comissió no pot acceptar el vot particular de la Minoria d'Unió Socialista demanant que s'incorporés un art. 6.^è bis al projecte d'Estatut Interior.

Intervencions dels senyors Ruiz i Ponseti i Duran i Ventosa.

Resposta del senyor Rovira i Virgili.

Rectificació del senyor Ruiz i Ponseti.

El senyor Casanoves, en nom de la Comissió, accepta deixar en suspens aquesta discussió, per a reprendre-la en tractar del «Parlament».

Intervenció del senyor Rovira i Virgili, per al·lusions.

Impugnació del senyor Duran i Ventosa a la totalitat del títol II.

Resposta del senyor Casanoves.

Intervencions dels senyors Conseller de Cultura, Duran i Ventosa, Ventosa i Calvell, Casanoves i Conseller Delegat.

Rectificacions dels senyors Ventosa, Pi i Sunyer, Duran i Ventosa i Casanoves.

Ordre del dia per a la sessió de demà.

S'aixeca la sessió a tres quarts de vuit de la vetlla.

A les cinc menys cinc minuts s'obre la sessió. Al banc roig hi ha els senyors Consellers Delegat, de Justícia i Dret, de Cultura, de Treball i Obres Públiques i d'Agricultura i Economia. Presideix el Vice-president primer, senyor Casanoves. És llegida i aprovada l'acta de la sessió anterior.

ORDRE DEL DIA

Precs i preguntes

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Simó.

El Sr. SIMÓ : Senyors Diputats : Dues paraules per a formular un brevíssim prec als senyors Consellers de Justícia i Dret i de Finances en allò que a cadascú correspongui. Aquest prec el faig en nom de la major part dels senyors Diputats de la jurisdicció de Tarragona, amb els quals he pogut parlar. Es tracta d'un servei que venia a càrrec de les Diputacions provincials. L'Audiència de Tarragona està instal·lada — diguem instal·lada —, d'una manera indecorosa, en un edifici absolutament impropï, com penso que molts dels que em fan la mercè d'escoltar-me poden haver-ho comprovat en visitar-la. Aquell edifici és no solament impropï d'una institució com aquella, sinó absolutament inadequat, tal com està avui, per a les funcions que s'han de revestir d'un decòrum mínim perquè no se'n ressenti fins el propi prestigi de les institucions judicials.

Vull omitir, en gràcia a la brevetat, una descripció que seria, si jo fos capaç de fer-la amb la meua paraula, altament pintoresca i dolorosa. La Diputació es troba avui dissolta; la Comissaria diu que no té facultats per a decidir això, i és indispensable destinar de 3,000 a 4,000 pessetes, potser 4,500 ptes., per a posar un remei que potser no fóra suficient per a guarir aquests mals morals que poden derivar-se del pèssim estat d'aquell edifici. És una cosa absolutament indecorosa i tenim la seguretat que coincidirem en què un esforç d'aquesta índole pot fer-lo perfectament la Generalitat, malgrat que encara el servei no estigui traspasat, perquè, com dic, aquest servei de material, d'edifici, d'enllumenat i de vestuari de personal ha anat sempre a càrrec de les Diputacions, i tinc la seguretat que els senyors Consellers atendran aquest prec en la mesura que sigui possible.

El Sr. ANDREU : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Andreu.

El Sr. ANDREU : Senyors Diputats : Únicament i exclusiva perquè per raó d'ésser Diputat per la jurisdicció de Tarragona i assistir a l'Audiència, he vist per mi mateix la situació indecorosa en què es troba l'Audiència de Tarragona i la necessitat que hi ha que es procuri remeiar-la en la forma que ha dit el senyor Simó, i perquè consti la meua adhesió al prec fet per aquest senyor Diputat.

El Sr. CONSELLER de Justícia i Dret: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Conseller de Justícia i Dret.

El Sr. CONSELLER de Justícia i Dret: Aquest Conseller, en el poc temps que fa que ocupa el seu departament, s'ha hagut de preocupar de la instal·lació — podríem dir sense exagerar les coses — indecorosa de molts dels serveis de justícia en el nostre país. El que hi ha és que tenim aquí un pressupost preparat per un període de transició, en què no hi han consignacions per aquestes coses. Però essent tan poca la despesa que s'ha de realitzar per a posar, no ja en condicions definitives, sinó en condicions transitòries de benestar aquesta Audiència de Tarragona, jo prometo als senyors Diputats que han fet aquest prec, que amb el senyor Conseller de Finances ens preocuparem de veure si hi ha possibilitat d'arbitrar un recurs que pugui aplicar-se immediatament a aquest servei que se'ns demana.

El Sr. SIMÓ : Demano la paraula.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Simó.

El Sr. SIMÓ : Per agrair sincerament les manifestacions que ha tingut a bé formular el senyor Conseller de Justícia, esperant que serà una cosa immediata.

Discussió del dictamen de la Comissió sobre el Projecte d'Estatut Interior de Catalunya

El Sr. PRESIDENT : Continua la discussió del dictamen de la Comissió sobre el projecte d'Estatut Interior de Catalunya. Té la paraula el senyor Andreu.

El Sr. ANDREU : Reunida la Comissió de Constitució ahir per la nit, acordà acceptar la suggerència feta per mi, i acceptada pel meu distingit amic senyor Tries de Bes, i redactar una esmana que digui : «La dona, pel fet del matrimoni amb un català, pot adquirir immediatament la condició política del marit», i el senyor Tries de Bes, davant l'acceptació d'aquesta esmena, retira el seu vot particular i, per tant, s'incorpora al dictamen aquesta esmena, a l'article 7.^è, salvat el cas de votació.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Tauler, de la Comissió.

El senyor TAULER : Senyors Diputats : En nom de la majoria de la Comissió, respecte a l'art. 6.^è bis que demanava o formulava la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya perquè s'incorporés al dictamen o al projecte de dictamen d'Estatut intern de Catalunya. Examinada per la majoria de la Comissió aquest vot particular, nosaltres sentim, perquè sempre és més bonic poder accedir a les demandes, que no haver-les de refusar, sobretot tractant-se de companys com el senyor Comorera, nosaltres no podem accedir al vot particular en aquest sentit.

El vot particular de la Minoria d'Unió Socialista agafa dos extrems. El primer extrem, és el de portar a l'Estatut Interior de Catalunya el principi del referèndum legislatiu, en el sentit de concedir aquest dret de referèndum al poble. Nosaltres considerem que no es pot donar al poble la facultat de refusar o d'acceptar les Lleis al percentatge quan menys del 15 per 100

que estipula. És més, com a principi general, aquest referèndum legislatiu nosaltres no l'acceptem, perquè en lloc d'estimular la tasca legislativa del Parlament, és indubtable que la dificultat, l'obstaculitzaria i vindria a debilitar la mateixa força legislativa del Parlament.

En els pobles o les Constitucions que han establert aquest referèndum, com per exemple Suïssa, s'ha vist la petita eficàcia del procediment, perquè en ésser sotmeses en l'espai de deu anys vint-i-cinc Lleis aprovades pel Parlament a la ratificació o al rebutjament per part del poble, foren rebutjades quinze Lleis, i tan sols deu aprovades, el qual demostra que aquell Parlament ha estat una mica debilitat per part del poble. I, com tots els Parlaments responen dintre dels diversos sectors al veritable poble, perquè aquest veritable poble està representat aquí, per nosaltres, és un petit contrasentit, és una debilitació a la força del mateix Parlament.

Quant al segon extrem, al d'iniciativa del poble per formular Lleis, aquest tampoc el podem acceptar, perquè aquí aquest encara vindria a debilitar més la posició del Parlament i la posició individual de tots els Diputats, perquè nosaltres, companys i amics Diputats, som representants del poble, cada un dintre de llur grup representa un sector de l'opinió pública. Nosaltres, si hem de complir, com volem complir i com complirem els mandats dels nostres electors que ens han elegit, hem de portar aquí, en forma de Lleis, totes les aspiracions i tots els mandats d'aquest poble. Així és que nosaltres aquí sobriariem o quedariem debilitats si després vingués un petit sector que pogués obeir a una maniobra en un moment determinat, i que presentés, en forma de Llei, una cosa que nosaltres no l'haguéssim ja presentada.

Per aquestes raons entén la majoria de la Comissió que no pot accedir a acceptar el vot particular de la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Ruiz i Ponseti.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Senyors Diputats: En primer lloc, en nom de la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya, hem de fer constar la nostra protesta per la forma completament anormal en què ha estat rebutjat aquest vot particular. Va acordar el Parlament, en relació al nostre vot particular, que passés a estudi de la Comissió. Va passar a la Comissió, i en ella va ésser objecte d'un llarg debat, i es va acordar insistir i probablement després d'haver-se fet una consulta al Govern i sense que s'hagi tornat a reunir la Comissió, ara, un company nostre de Comissió, el senyor Tauler, ens diu que la majoria de la Comissió ha acordat rebutjar el vot particular.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Demano per parlar.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Nosaltres protestem d'aquesta forma anormal d'adoptar-se acords per la majoria de la Comissió, perquè creiem que la majoria de la Comissió per si sola no ha de pren-

dre cap acord que representi el rebutjar ni acceptar un vot particular, sinó que aquests acords han d'ésser adoptats per la Comissió en ple.

Un Sr. DIPUTAT socialista : El vot particular ha de tornar a la Comissió.

El Sr. RUIZ I PONSETI : De totes maneres, com que considerem que, en certa manera, tot quan es fes en aquest ordre fóra formulari, perquè hi ha un acord de Govern i, en conseqüència, un acord de Majoria de rebutjar-lo, i en conseqüència ja sabem que, en últim resultat, serà rebutjat el vot particular, anem a parlar immediatament per a defensar-lo.

Hem de començar per fer constar que molt possiblement, alguna altra vegada en el curs d'aquest debat constitucional, ens haurem de penedir de no poder aplicar d'una manera escarida la Constitució espanyola. Nosaltres, com a ciutadans de la República, tenim reconegut el dret de referèndum; tenim reconegut el dret d'iniciativa per l'art. 66 de la Constitució de la República; considerem extraordinàriament anormal que el Govern i la Majoria no hagin volgut acceptar el que sigui trasplantat aquest principi tan democràtic, aquest principi tan pur de deixar d'intervenir el poble en el Govern, principi que ja apareix inscrit en la Constitució de la República espanyola. I nosaltres, en presentar el vot particular en aquesta forma, ens fèrem en definitiva una traducció quasi literal d'aquest art. 66 de la Constitució espanyola.

La diferència que podem fer és potser la de girar, per passiva, els arguments que ha adduït el senyor Tauler per a rebutjar el nostre vot particular. Deia el senyor Tauler que pot haver-hi un moment en el qual el poble dissenteixi del seu Parlament; pot arribar un moment en el qual una Llei aprovada per aquest Parlament, per les raons o motius que es vulgui, sigui rebutjada després pel poble. Doncs bé, en aquest cas nosaltres hem de fer constar aquí que considerem el més democràtic, que considerem com principi de màxim respecte al poble, l'acceptació del principi que quan el poble dissenteixi del Parlament, sigui el poble el que triomfi i sigui el poble el que imposi el seu criteri en contra del criteri del Parlament; perquè si bé en el moment de les eleccions és indubtable que el Parlament representa exactament el poble, en el curs de la vida parlamentària, en el curs en què el Parlament va desenrotllant la seva obra, és probable que en certs moments el Parlament s'aparti, dissenteixi quelcom de l'esperit i de l'anhel del poble, s'aparti del que sigui el veritable sentit popular. I per aquests moments, nosaltres demanem aquest referèndum, perquè el poble pugui imposar una sanció merescuda a aquest Parlament que s'aparti del que és la seva ideologia.

I en realitat, després d'allò dit, res he d'afegir en suport del nostre vot particular. La Majoria té tota la responsabilitat d'aquest criteri reaccionari que està infiltrant la nostra Constitució; i nosaltres tan sols volem salvar aquesta responsabilitat. I afegim que en cada moment en què el criteri reaccionari de la Majoria apunti — que tenim la temença que apuntarà més d'una ve-

gada en el curs d'aquests debats —, farem constar la nostra protesta més solemnnial.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Duran i Ventosa.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Senyors Diputats : He demanat la paraula, i de totes maneres l'havia de demanar quan el senyor Ruiz i Ponseti ha fet constar amb les seves paraules de protesta la manera com ha estat portat aquest assumpte per la Comissió. Repeteixo que de totes maneres hauria hagut de demanar per fer constar l'adhesió de la nostra Minoria de Lliga Catalana a aquest vot particular de la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya que tracta del referèndum.

Molt possiblement, senyors Diputats, les paraules pronunciades per l'honorable company de la Minoria socialista en un sentit de protesta són quelcom excessives, perquè realment les deliberacions i els actes en la Comissió de Constitució s'han portat amb tota cordialitat, i no sé ni crec que s'hagi fet ni dit res en el sentit de menyspreu o amb ànim de molestar els altres companys. Però realment no deixa d'ésser quelcom anormal el fet que tot sovint en una Comissió en la qual si els seus components haguessin tingut un veritable interès en demanar votacions, alguna vegada s'hauria pogut donar el cas que els representants de la Unió Socialista de Catalunya i els de la Lliga Catalana, en coincidir en un criteri sobre un punt determinat, s'haurien pogut trobar amb majoria, les resolucions que es prenguin gairebé sempre a espatlles d'aquesta mateixa Comissió, i mitjançant el socorregut sistema de consultar el Govern o de consultar el Partit.

Realment, aquí no es va discutir pròpiament aquest assumpte. Es va suggerir la idea que probablement el més lògic era que aquest problema es plantegés en discutir-se el títol a què fa referència a les facultats del Parlament; però després d'un detingut canvi d'impressions — del qual fora indiscret que jo fes exposició en aquests moments —, ha resultat que a la Majoria no li anava molt bé aquesta solució del referèndum i han vingut els representants de la majoria de la Comissió, i ens han dit rodonament que la Comissió l'havia rebutjat. Potser tenia raó, sens dubte gairebé tenia tota la raó el senyor Ruiz i Ponseti en dir que en rigor hauria hagut de reunir-se la Comissió. I no obstant, jo avenço que no crec que hagi tingut intenció de molestar ningú.

Suprimeixo la paraula «protesta» i em limito a pregar que d'aquí endavant la Comissió actuï amb més normalitat en les relacions amb els altres companys de les Minories.

I ara anem a allò substancial, allò que és el motiu per al qual coincideix la Minoria de Lliga Catalana amb la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya. En aquest punt, les nostres raons per acceptar aquest referèndum respecte a les Lleis, no són exactament les mateixes que té la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Són contràries.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Possiblement són contràries, però jo justificaria l'aforisme que

diu que per tots els camins es va a Roma, i encara que per raons diverses coincidim en el mateix punt.

Jo, senyors Diputats, no tinc molta fe en l'eficàcia del referèndum. No obstant, crec que el referèndum és necessari en molts casos. Si es tractés d'un Parlament i d'un Reglament orgànic o Estatut Interior, com es diu aquí, que assegurés la lliure manifestació de la voluntat del poble electoralment expressada, manifestada en les eleccions, en cada moment en què es veiessin disparitat de criteris entre la voluntat popular en un moment donat i la representació electoral obtinguda mesos o anys abans, nosaltres no seríem partidaris d'aquest referèndum, perquè entendríem que cada Parlament ha de dictar les seves Lleis i en tot cas el poble, en les manifestacions electorals que es faran per constituir el Parlament futur, ja revocarà aquelles Lleis que entengui que no havien d'haver estat dictades. Però com que no és un secret per ningú que en aquest Estatut Interior de Catalunya que estem estudiant en aquests moments, es va a parar a fer pràcticament indissoluble el Parlament de Catalunya, entenem que un recurs o altre s'ha de donar al poble de Catalunya; i aquest recurs sols pot venir pel referèndum. Heus ací com coincidim els de la Minoria de Lliga Catalana amb els de la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya. No és un secret que aquest Parlament acordarà que ha de durar cinc anys, ni un dia menys que cinc anys, i se'ns prometran moltes il·lusions i se'ns donaran molts mitjans perquè es compleixi la voluntat del poble català. Però pràcticament voldrà això dir que el Parlament del qual tenim l'honor de formar part és una cosa tan extraordinàriament bona, que ha de durar fins a cinc anys, i quan arribi — que arribarà necessàriament — el moment d'una discrepància entre els elements que representem entre tots, podrà donar-se el cas que no hi hagi tal representació dintre un termini d'un, de dos o de tres anys, especialment si el Parlament acorda unes Lleis que siguin contràries a la voluntat del poble i que hagin de prevalèixer durant aquest mandat que nosaltres mateixos hem de considerar que tingui una durada de cinc anys, i si no deixem el poble de Catalunya un dret d'apel·lació.

Al meu entendre, això no és democràcia, ja que en vertadera democràcia s'han de donar al poble els mitjans legals per aquella apel·lació.

El Sr. PRESIDENT : Pregaria el senyor Duran i Ventosa que es cenyís al vot particular.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Ja hi estic cenyit.

El Sr. PRESIDENT : Això és un debat de totalitat.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Per consegüent, nosaltres creiem que el poble de Catalunya té el dret d'exercir aquesta apel·lació contra els acords del Parlament, aquesta apel·lació que proposa la Minoria Socialista en forma de referèndum.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Tauler, de la Comissió.

El Sr. TAULER : Per concretar i aclarir dos

conceptes. En primer terme, jo haig de fer constar enfront de l'anormalitat a què s'ha al·ludit a propòsit de la presentació del prec de la majoria de la Comissió, que si alguna anormalitat hi ha hagut ha vingut precisament de la mateixa presentació d'aquest vot quant no havia passat per les deliberacions de la Comissió, sinó que fou formulat en presentar-se el dictamen, i això motivà que ahir es reunís aquesta Comissió.

Això no obstant, en la reunió d'aquesta Comissió, va quedar ben concretat que la majoria de la mateixa rebutjava aquest vot particular, però el nostre President de la Comissió va dir que avui en la sessió, amb un major estudi per part dels elements de la Majoria, es ratificaria aquest rebutjament o es faria una ratificació. No es va parlar de res més.

En segon terme, per part del senyor Duran i Ventosa, s'ha anat, en posar-se d'acord amb la Minoria de la Unió Socialista de Catalunya, a prendre altres extrems que no són propis d'aquest article, sinó més aviat d'altres del dictamen, i que no són de la competència de la meua modestia el contestar-los.

Finalment, quant deia el senyor Ruiz i Ponseti sobre l'esperit reaccionari de la Constitució, ja demostrarem que l'esperit de la nostra Constitució no pot ésser mai reaccionari, doncs respon a l'esperit i al programa de l'Esquerra Republicana de Catalunya.

El Sr. COMORERA : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Comorera.

El Sr. COMORERA : Senyors Diputats : Parlo per puntualitzar alguna de les coses que acaba de dir el senyor Tauler. He de manifestar que la presentació del nostre vot particular no ha estat irregular, i si alguna irregularitat hi hagués hagut, el Parlament l'ha sancionada en incorporar-lo a les seves deliberacions.

El Parlament ahir acordà que el nostre vot particular passés a la Comissió, i a la Comissió aquest vot particular no es va discutir. Hi hagué solament un canvi d'impressions, i es va dir que això podia quedar en suspens perquè s'havien de fer algunes consultes. La Comissió no hi tingué inconvenient, però en el ben entès que el projecte seria discutit en el si de la Comissió abans de portar-lo al Parlament. Avui ens trobem amb aquesta sorpresa, per nosaltres desagradable, d'un acord precipitat de la Majoria, que és, en el fons, una desconsideració a la pròpia Comissió i revela una demostració de prepotència de la Majoria contra la Minoria Socialista, i per això formulem la nostra protesta.

Apel·lo al testimoni del senyor Casanoves que aquest vot particular havia de tornar a la Comissió. Tant és així, que hi havia gairebé la seguretat per part nostra que no es discutiria avui, sinó un altre dia, i que inclús es passaria als altres articles abans de tractar d'aquest assumpte.

(Ocupa la presidència el senyor Martínez i Domingo.)

En definitiva, sobre aquesta qüestió, no tinc més que fer meus els arguments del company senyor Ruiz i Ponseti, i he de dir també que

aquesta coincidència amb la Lliga Catalana no tenim perquè desitjar-la, ja que estem situats en punts de mira completament distints, si bé la conclusió, en aquest cas concret, sigui la mateixa.

Nosaltres entenem que la majoria de la Comissió i que la Majoria d'aquest Parlament ha comès un error greu en rebutjar el referèndum popular en matèria legislativa, per quant aquest dret popular ha estat reconegut i incorporat a totes les Constitucions de la post-guerra, i dóna aquí un espectacle trist la Majoria esquerrana en no voler reconèixer aquest dret. Per por de què? Si formés part de la Lliga Catalana, jo votaria en contra del referèndum, perquè si aquest Parlament compleix amb els seus deures, no hi haurà cap perill que el poble rebutgi mai cap Llei d'aquest Parlament, ja que el Parlament, si compleix amb el seu deure, no farà més Lleis que les que el poble ens demani a nosaltres. Reconèixer aquest dret al poble català seria un fre i un esperó per la Majoria, perquè l'únic perill que hi hauria és que en un cas de mancament, rebutgés el poble allò que s'hagués fet. Per això jo confesso, senyors Diputats, la meua estranyesa, no ja pel procediment, sinó pel fons de la qüestió.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Rovira i Virgili, de la Comissió.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI : Senyors Diputats : En nom de la Comissió, i amb breus paraules, exposaré els motius essencials pels quals nosaltres no podem acceptar avui el vot particular de la Minoria Socialista, refermat per la Minoria Regionalista. No és pas per manca de sentit democràtic. En aquests moments, en aquesta hora catalana, no acceptem aquest referèndum per les Lleis que poguem aprovar, sinó perquè, en realitat, aquest procediment ens tornaria a la democràcia representativa, que és un sistema d'assaig a l'Europa d'avui, i els resultats d'aquests assaigs són encara una incògnita.

El Sr. TRIES DE BES : Presentat per la vostra senyoria!

El Sr. ROVIRA I VIRGILI : És a Suïssa i a Nordamèrica on s'han inclòs els sistemes de referèndums, i ha passat a les Constitucions germàniques i també a altres Constitucions, però la pràctica d'aquest dret és avui — com he dit — una incògnita, i, per tant, nosaltres no sabem encara quins resultats donarà. És cert que en la Constitució de la República espanyola hi ha ja aquest referèndum. Però no diem tan sovint que ací nosaltres no hem de copiar cada cosa de les que hi ha en la Constitució de la República espanyola, gairebé tots els articles de la qual són reproducció d'articles de Constitucions estrangeres? Ja que nosaltres tenim ací una autonomia, hem de tenir criteri propi, i aquesta institució del referèndum, tan ben aclimatada entre les muntanyes pairals de Suïssa, nosaltres la veiem ben clara i veiem quina vàlua i quins resultats pot tenir. Com diu un tractadista de Dret polític, hi ha coses que estan molt bé a Suïssa, però cal deixar-ho allí i no dur-ho a altres llocs.

El Sr. COMORERA : Això és per la democràcia.

El Sr. TRIES DE BES : I perquè volia portar-ho la V. S.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI : La democràcia, és la forma parlamentària. Jo estic ben segur que aquest entusiasme ultrademocràtic...

El Sr. FRONJOSÀ : Teniu un concepte burgès de la democràcia.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI : Jo recordo prou bé que fa més de vint anys, quan defensàveu una cosa que avui no defenseu, i me'n felicito, que és el vot corporatiu, que era gairebé ànima de la teoria regionalista, jo contestava que en la vida municipal — com ara crec que ho seria —, pot ésser molt útil i aplicable i pràctic el referèndum. Però en qüestions de la vida regional política de Catalunya, tots sabem que hi ha Lleis que es poden fer ací, Lleis justes, Lleis bones, Lleis catalanes que poden ésser ben populars, i que per això, donar en aquests moments un dret d'apel·lació al referèndum, és més aviat tancar que obrir els camins de la llibertat. ¿És que les grans democràcies d'Europa d'avui tenen aquest dret de referèndum consagrat? Jo crido l'atenció, senyor Comorera, sobre un fet important que es produeix en el Dert constitucional. Mireu un fet important, el més important, que és la revisió d'una Constitució. Quin era el sistema antic? Era el del referèndum. No es pot modificar una Constitució sense anar al referèndum popular, i avui les noves Constitucions d'Europa i, entre elles, aquest projecte d'Estatut Interior, s'hi consigna aquest procediment. Es pot reformar una Constitució per un Parlament mateix amb un quòrum important; i si per una cosa tan important com és la reforma del Codi fonamental, es prescindeix del referèndum, en nom de quina lògica podríem aleshores aplicar les Lleis ordinàries?

El Sr. COMORERA : Constitució de Weimar.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI : En realitat, quan el poble desautoritza el Parlament, sigui aprovant una Llei que el Parlament hagi rebutjat, sigui rebutjant una Llei que el Parlament hagi aprovat, hi ha un cop de mort pel prestigi d'aquest Parlament, i heus ací que són lògics aquells homes que en les Constitucions dels seus països hi han posat el principi que quan per referèndum el poble rebutja una Llei aprovada pel Parlament o aprova una Llei que aquest rebutja, queda dissolt el Parlament. Això que és molt democràtic, en realitat, és molt lògic. No volgueu, doncs, en aquesta hora de Catalunya, fer un assaig, que en el món d'avui no ha passat d'assaig. El nostre poble, estigueu vosaltres segurs que tindrà sempre prou criteri per a comprendre quina és l'obra del Parlament. Creieu-ho : que quan el Parlament català pugui separar-se de les directives del nostre poble, hi haurà aleshores prou senyals en l'ambient i en l'opinió per a tenir aquesta convicció; i així, de no obrir la porta legal del referèndum, moltes vegades representaria una prima a l'agitació, si el principi no resta en el paper, en la Constitució promulgada pel nostre poble. No és, doncs, senyor Comorera, per manca d'esperit democràtic que avui nos-

altres no acceptem aquest principi : com a tal principi, ens és simpàtic. Jo dic, i amb això només expresso un criteri personal, que seria plausible, que en la Llei municipal que hem d'elaborar hi hagués aquest principi consagrat, per tal que en les grans ciutats puguin ésser resoltes aquestes qüestions pel referèndum, i això fóra un camí d'assaig i també un camí d'educació popular. Si en aquesta hora en què comença Catalunya a tenir Lleis pròpies, hi posem ja la possibilitat que cada Llei tingui la possible apel·lació a un referèndum, més aviat entrebancaria que ajudaria l'obra de la nostra reconstitució. Si uns anys enllà veiem ja més segur aquest conjunt de llibertats nostres, que ens permeti ja fer Lleis, fóra molt fàcil, pel vot de tots, una revisió constitucional que introdueixi en aquest Estatut nostre el principi del referèndum. Es, doncs, més que un fet de defugir d'una manera categòrica i absoluta aquest principi, el de no admetre avui el nostre Estatut. L'evolució de la democràcia no és una cosa acabada. Hi ha molts principis que semblen democràtics i que els fets demostren que no ho són. Pregunteu a qualsevol demòcrata francès el concepte que en té de les votacions plebiscitàries, i veieu quins resultats han donat a França, que fou sempre captiva del règim napoleònic. Es per això que no podem, per una simple etiqueta democràtica, admetre un principi la realitat del qual podria decebre al nostre poble, que és profundament democràtic, que ho ha estat sempre, i que veuria en això, no una ajuda en la seva intervenció, sinó més aviat una precaució legítima contra certes apel·lacions a la demagògia, que són sempre possibles, i més en un poble que comença a governar-se. Jo emplaço, a més, als senyors Diputats de la Lliga Catalana, a què mantinguin sempre i en tota hora aquest esperit democràtic i parlamentari que gairebé a ultrança defensa avui: veuríem amb molt gust aquesta pedra de toc, aleshores veuríem fins on arriba la democràcia dels uns i la democràcia dels altres. La Comissió creu, sense fer mancament a l'esperit democràtic, que la forma de govern millor és la representativa i no pas la directa en aquests casos. En aquesta hora no accepta el vot particular, però deixa oberta la porta a allò que l'experiència aconselli; que no volem per altra cosa un assaig de referèndum en problemes municipals : per si ens convencés de suprimir el referèndum i substituir-lo pel règim normal del nostre poble.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Sens perjudici de dir el contrari si li convé defensar-ho.

El Sr. TRIES DE BES : Ell va presentar una esmena a la Comissió demanant el referèndum i ara demana el contrari.

El Sr. CONSELLER de Justícia i Dret : Això no és exacte.

Un Sr. DIPUTAT : V. S. no hi era a la Comissió.

El Sr. PRESIDENT : El senyor Ruiz i Ponseti té la paraula.

El Senyor RUIZ I PONSETI : Senyors Diputats : Mentre parlava el nostre company senyor Rovira i Virgili, hem pogut notar clarament, des d'aquí, en les mateixes cares dels Diputats

de la Majoria, que potser havíem expressat millor el criteri democràtic del nostre poble nosaltres, que no pas les assenyades paraules del nostre company...

El Sr. FARRERES I DURAN : Esteu molt equivocat.

El Sr. RUIZ I PONSETI : A mi em desconcerteu si m'interrompeu.

El Sr. FARRERES I DURAN : Amb aquestes afirmacions quedarem tots desconcertats.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Hi ha aquí un fet que crec que val la pena que el recapaciti la Majoria. Tota l'oposició del senyor Rovira i Virgili ha estat feta partint del supòsit de què totes les Lleis que voti el Parlament havien d'ésser sotmeses a referèndum, i en el nostre vot particular no hi ha tal cosa. No solament assenyala un quòrum bastant important perquè pugui ésser demanat el referèndum, sinó que a més acaba el vot particular dient que el Parlament farà una Llei especial per estructurar la forma en la qual han d'ésser sotmeses les Lleis a referèndum. Per això crec que tots els arguments del senyor Rovira i Virgili cauen per la seva base, queden tots anul·lats, ja que ha partit d'un supòsit fals.

Caient aquesta oposició, jo pregaria a la Comissió que, bé sigui en forma d'art. 6.ª bis, ja portant-ho, com s'havia parlat, a continuació de les atribucions del Parlament, que pensi millor en aquesta qüestió, i que torni aquest article a la Comissió, per veure on podria enquibir-se en el projecte de Llei de Constitució. Crec que seria la millor solució, després d'aquest curt debat.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor President de la Comissió.

El Sr. CASANOVES : No hi ha absolutament cap inconvenient, per tal de solventar aquesta qüestió del referèndum i de la iniciativa popular i del petit error que hagi pogut haver en la tramitació d'aquest vot particular, i en tal cas ha estat ben explicat pels companys de la Comissió, singularment pel senyor Tauler, com President de la Comissió, no tinc inconvenient en deixar aquesta qüestió sense prendre una resolució en aquest punt, per tal que pugui tornar a reproduir-se en parlar del Parlament, que fóra el lloc adequat. Llavors podríem discutir-lo a la Comissió, encara que ja és previst, perquè la situació de la Majoria ja està prejudgada.

El Sr. PRESIDENT : Passarà a la Comissió el vot particular de la Minoria Socialista.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Rovira i Virgili, de la Comissió.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI : Purament per contestar una al·lusió personalment directa que se m'ha fet en el curs d'aquesta discussió. És completament equivocat, inexacte, que en cap lloc, ni en la Comissió, ni fora de la Comissió, hagi defensat el referèndum aplicat a les Lleis: més encara, quan a l'altre referèndum, sobre la dissolució del Parlament, l'única esmena que vaig presentar va ésser condicionant la forma de realitzar-se que hi havia en el projecte del Govern Lluhi. I després vaig creure que, per lògica,

no hi havia d'ésser. Amb això, tots els companys de la Majoria són testimonis de què vaig combatre el referèndum, i no hi ha, per tant, contradicció.

I es més, quant a contradicció em permetré remercier al meu estimat amic senyor Tries de Bes, que ahir no va ésser prou fidel en reproduir un paràgraf d'un follet meu, perquè em feia dir que jo creia inferior l'Estatut de 15 de setembre al de l'any 19. No deia pas això en el seu conjunt aquell paràgraf; deia que és superior a aquell altre Estatut en extensió de facultats, però que li és superior en altres aspectes, entre ells perquè no hi ha governador general. Es a dir : hi ha menys extensió i més intensitat, i segons el senyor Cambó, és més important per l'autonomia la intensitat que l'extensió. Lamento, també, que no llegís el paràgraf íntegrament, perquè va treure tres ratlles que li canvien el sentit, i li prego que una altra vegada sigui més exacte en transcriure articles meus.

El Sr. TRIES DE BES : Vaig llegir literalment el text del senyor Rovira.

Un Sr. DIPUTAT : No, literalment, no.

El Sr. PRESIDENT : Resta acabat aquest debat.

Discussió sobre la totalitat del títol II

El Sr. PRESIDENT : Hi ha un vot particular presentat per la Minoria de Lliga Catalana.

Un Sr. SECRETARI llegeix el títol II i el vot particular.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Duran i Ventosa.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Senyors Diputats : El nostre benvolgut company senyor Ventosa i Calvell en la sessió d'ahir va exposar magistralment el punt de vista de la Minoria de Lliga Catalana respecte del conjunt del projecte d'Estatut Interior de Catalunya sobre el qual estem deliberant el dia d'avui. Però el senyor Ventosa ja va manifestar després d'exposar a grans ratlles aquests nostres punts de mira que després en tractar-se de les diverses matèries cada un dels Diputats que compona aquesta Minoria exposarien el seu criteri d'una manera més concreta, d'una manera més precisa, sobre cada una d'aquestes matèries.

Es per això que en entrar en aquest títol II, pomposament titolat «principis socials», encara que la nostra Minoria ha presentat un vot particular en el qual es demana que se suprimeixi tot aquest títol, he cregut que per tal de sentar el nostre criteri davant del Parlament i davant de l'opinió pública podia convenir que féssim algunes consideracions, respecte de les quals jo demano la benvolença del Parlament i de la presidència pel cas que m'extralimités una mica perquè em serà difícil tractar d'aquesta matèria sense fer cap referència a altres matèries del conjunt del projecte d'Estatut Interior. Abans, no obstant, jo voldria fer una manifestació que la crec un deure personal meu — ja que he estat

jo el que en nom de la Minoria de Lliga Catalana ha hagut d'assistir més assíduament a les sessions de la Comissió parlamentària — de reconèixer — i vagi això com una contestació a una discussió que hi ha hagut anteriorment sobre l'actitud de la Comissió — la cordialitat amb què hem estat tractats constantment en aquesta Comissió, no solament tant pel President que havíem tingut abans, el senyor Casanelles, com d'una manera molt especialíssima pel senyor Casanoves que ens ha presidit durant la major llarga durada de les sessions de la Comissió, com per tots els companys que han cregut, i amb això han cregut molt bé, que la cordialitat de les relacions no havia d'ésser cap inconvenient per al manteniment de la manera més íntegra dels principis que cadascú volgués defensar. Desgraciadament, aquesta cordialitat que hi ha hagut entre els companys de comissió, potser no ha tingut uns fruits prou profitosos per l'èxit de les nostres manifestacions i dels nostres desitjos, perquè ens hem hagut de trobar constantment amb què, fins en aquells moments en què podíem tenir una lleugera esperança que els nostres raonaments podien haver portat algun convenciment a l'ànim dels companys de Comissió, ens hem trobat sempre amb què hi havia una apel·lació a una cosa misteriosa, que unes vegades se'n deia «consultar més amunt», altres vegades venia a dir-se clarament que s'havia de consultar al partit. I resulta que totes les nostres raons, totes les nostres argumentacions, tenien molt poca eficàcia davant d'aquest misteri de la disciplina del partit, davant d'una força externa, que era molt superior a la voluntat i al convenciment dels companys de Comissió.

El Sr. ANDREU : Som demòcrates; som un partit democràtic...

El Sr. VENTOSA I CALVELL : El contrari de la democràcia.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Feta aquesta salvetat, vaig a entrar directament en l'examen d'aquest projecte, d'una manera especial en l'examen del títol II d'aquest projecte, i ja comprendreu que, després de les paraules que he pronunciat abans, no tinc el menor desig de molestar ningú, ni als autors, ni als coautors, ni als encobridors d'aquest projecte; però he de declarar que aquest títol II és el que marca d'una manera més clara, més categòrica i més precisa, una de les característiques generals d'aquest projecte d'Estatut Interior, que és la manca absoluta d'originalitat, un regust extraordinari de provincianisme, una falta de sentit catalanista absolut.

Desgraciadament, és tot el projecte que discutim, tot el projecte que segurament serà aprovat per aquest Parlament, el que tindrà aquest defecte capital, aquest defecte capital que nosaltres havíem esperat — els que som aquí i els que són fora d'aquí — que del primer Parlament de Catalunya en sortís una manifestació gairebé diria angusta...

El Sr. CUNILLERA : Tan angusta...

El Sr. DURAN I VENTOSA : ... de la voluntat del poble català, de l'esperit polític de Catalunya, una resultància final d'aquest segle,

d'aquests cent anys sencers de catalanisme; no podem deixar de tenir una decepció en veure que avui se'ns presenta un projecte orgànic de la vida política de Catalunya en una forma tan absolutament provinciana, que podem dir que la immensa majoria dels articles d'aquest projecte podrien anar perfectament amb un poder autònom de l'Andalusia oriental, o de la Galícia, o de València.

És molt especialment en això que us dic, en aquest títol II, on resta més marcat. Desgraciadament, no és en aquest títol II on això tindrà conseqüències més funestes; és quant es refereix a l'organització essencial, fonamental, cabdal, del poder polític de Catalunya, quan trobarem més a mancar aquesta falta de sentit catalanista que lamentem en aquest projecte que discutim.

Tot aquest títol II, del qual el senyor Secretari ha anat llegint els articles, que ve a ésser? Doncs no ve a ésser res més; diguem-ho clar, perquè tots vosaltres ho sabeu de la mateixa manera que nosaltres, que una transcripció, generalment atenuada, dels articles corresponents de la Constitució de la República espanyola. És una transcripció, com us dic, atenuada, de manera que ni des del punt de vista esquerrà, ni tindria tan sols el mèrit aquell d'una audàcia, de dir : És que hem passat més endavant encara que els republicans espanyols, en general. No; més aviat ha vingut a ésser una atenuació, una moderació, que naturalment, en moltes ocasions havia suscitat les protestes dels representants de la Minoria socialista, sense que, no obstant, poguessin venir a satisfer-nos tampoc a nosaltres...

El Sr. RUIZ I PONSETI : Sou de mal acontentar.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Els uns i els altres, senyor socialistes. Perquè nosaltres creiem, i era molt lògic, perquè això s'ha hagut d'anar atenuant, perquè passava tan a l'esfera de les atribucions de la Generalitat de Catalunya, que el parlar-ne tan sols, no podia ésser més que motiu de dificultats davant del Govern mateix de Madrid i del Parlament de Madrid, que havia aprovat l'Estatut. Mes, encara que als disputats, potser per aquella inviolabilitat en les seves opinions, no se'ns exigeix la prova immediata de les nostres manifestacions, jo, que a més de Diputat sóc advocat, tinc el vici de voler provar les coses i, per consegüent, en fer aquestes manifestacions, jo desitjo donar-vos a tots vosaltres el convenciment que no és una manifestació partidista, sinó que tot el que vinc dient té la seva justificació en la comparació entre els articles corresponents de la Constitució de la República espanyola i d'aquest Estatut Interior de Catalunya.

Comencem, senyors, amb què hi ha un article, em sembla que deu ésser el 1.^r, en el qual es diu que la família queda posada sota la salvaguarda de la Generalitat de Catalunya. Heus ací una reproducció gairebé exacta de l'article de la Constitució de la República espanyola que deixa també a la família sota la salvaguarda de la República. De manera que ens trobem amb què la família té ja dues salvaguardes : té la salvaguarda de la República i té la salvaguarda

de la Generalitat. I, en canvi, probablement, senyors Diputats que m'escolteu, probablement, no es dóna molta força a l'única salvaguarda que hi ha efectiva en la família, que és la salvaguarda del pare de família; perquè tots els que teniu fills, tots els que tenim família, sabem el poc que servirà a aquests fills aquesta salvaguarda que els hi doni el Govern de Madrid, aquesta salvaguarda que se'ls hi doni des de la Plaça de Sant Jaume. Que si no en té cura el pobre pare de família, de poc serviran totes aquestes salvaguardes oficials, que generalment no fan res...

El Sr. CASANOVES : Ja li aclariré, en respondre, el que és això.

El Sr. ANDREU : La V. S. no té experiència.

El Sr. ESPANYA : Es una afirmació de competència.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Espero que amb el temps en pugui tenir d'experiència. He dit abans, senyors Diputats, que tot aquest títol, com en general tot el Projecte, adoleix d'aquest vici fonamental de no recordar-se tan sols els seus autors — i que em perdonin —, no recordar-se que estàveu fent un Estatut per a Catalunya i que, per consegüent, moltes de les coses que ja són catalanes, no hi havia necessitat de posar-les en una forma tal, que semblés que aquí els catalans havíem de venir a aprendre coses de fora.

I així, en una forma una mica pomposa, es consigna en un dels articles, que a Catalunya serà permesa la investigació de la paternitat, perquè se sap que la investigació de la paternitat estava prohibida a França i potser, per imitació del que s'havia prohibit a França, fou prohibida a Espanya, i és lògic que en el restant d'Espanya, quan s'hagi volgut fer un avenç en determinat sentit, s'hagi establert el reconeixement del dret a la investigació de la paternitat; però en un Estatut català, en què les Lleis catalanes des del segle XII han permès constantment la investigació de la paternitat, en una terra catalana i en un poble català en què la investigació de la paternitat no ha estat mai prohibida, ve a demostrar que no es recordaven gens del sentit català, quan han considerat que aquest, en aquest punt de vista, s'havia de copiar en una Llei política, allò que les Lleis civils de Catalunya ja secularment venien permetent.

El Sr. CASANOVES : És un honor a la tradició catalana i catalanista.

El Sr. ANDREU : Molt modestos, senyor Duran, però ja ho sabíem.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Ja, però no ho demostreu. Hi ha, sí, alguna originalitat, potser abans m'he excedit al dir que no hi havia originalitat en aquest text. N'hi ha una d'originalitat, i no es molesti el company de Comissió que tingué la iniciativa. Hi ha realment una cosa una mica original per una Constitució política; hi ha el dir que a Catalunya quedarà prohibida la usura. Prohibir la usura quan a Catalunya, com a tota la resta d'Espanya, regeix un Codi penal que és d'aplicació a tota la República espanyola, que castiga criminalment la usura, que la defineix com un delictes. No sé

quina necessitat devia haver-hi que es posés en un article d'una Constitució política, que és el que en rigor ve a ésser aquesta, un text que no ve a ésser més que una repetició dels articles d'un Codi general d'Espanya. És com si es vingués a dir aquí que es prohibeix l'assassinat, que es prohibeix el lladrocini.

El Sr. ANDREU : Però li hem volgut concedir l'honor de figurar a la Constitució.

El Sr. ESPANYA : Li va semblar bé a la V. S. A la Constitució alemanya també hi és.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Recordeu — per més que aquesta serà una petita fugida a la qüestió —, quant al punt de vista personal, recordin els companys de Comissió que jo els vaig dir que en aquest títol, que em semblava que era una mica romàntic, que en definitiva no era més que innocent tot això dels principis socials, i que em perdonin els senyors de la Minoria socialista. Ja vaig dir que per mi podien posar tot el que volguessin, que quants més disbarats, al meu entendre, consignessin, més bé ho consideraria; de manera que no em retreguin els companys de Comissió el que jo no votés en contra. Evidentment, a part que jo mai votaré en contra de qui condemni la usura, perquè això hauria de semblar que jo fos sostenedor dels usurers, quan, afortunadament, no ho sóc.

Hi ha més encara. Hi ha, també, un article en aquest títol, en el qual es diu que la Generalitat s'esforçarà, per tots els mitjans que tingui al seu abast, en garantir el compliment de les Lleis laiques i socials. Fixem-nos especialment en el garantiment o compliment de les Lleis laiques. No em semblava que, des del moment que hi ha una Constitució de la República, en què ja es donen totes aquestes Lleis laiques, que satisfan en absolut, penso, no sé si encara hi ha algú que no estigui prou content, però que satisfan tots els vostres desigs, si no volem dir antireligiosos, almenys laics, no hi havia cap necessitat que en l'Estatut orgànic de Catalunya es consignés, a més a més, el que la Generalitat tingués el propòsit o tingués la missió del compliment de les Lleis laiques, l'obligació de compliment de les quals suposa que ha de dependre del Govern central. De totes maneres, quant a aquest article, senyors Diputats, no faria un gran esforç d'argumentació, perquè pel sol fet que la Majoria d'Esquerra entenguí que s'ha de posar un article en el qual es digui que la Generalitat s'obliga al compliment de les Lleis laiques, deu volguer dir que el dia que hi hagi un Parlament la Majoria del qual no sigui d'esquerra, la Generalitat quedarà lliure per a no exigir el compliment de les Lleis laiques.

El Sr. ANDREU : S'equivoca, no ho vol dir, no.

El Sr. ESPANYA : Això són sofismes.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Suposo que vol dir això, perquè si no, és una redundància. Si la Generalitat, pel vot del Parlament actual, s'obliga al compliment de les Lleis laiques, és evident que un Parlament futur podria obligar-se al no compliment de les Lleis laiques. Hi ha més encara, i és que hi ha un article en el qual es parla d'una qüestió espinosa, però extraordi-

nàriament important : De la qüestió de l'ensenyament primari. Aquest article, que no vull qualificar, està redactat en una forma bastant extensa. Diu el que ha d'ésser l'ensenyament primari a Catalunya, i diu que haurà d'ésser obligatori, gratuït i laic. Quant obligatori i gratuït, em penso que des de fa tres quarts de segle que les Lleis espanyoles tenen establert que l'ensenyament serà obligatori i gratuït.

El Sr. BRU : I no es practica.

El Sr. DURAN I VENTOSA : De manera que allò essencial seria, senyors, que en lloc de posar-ho en un article de la Llei, ho posessin en les pràctiques de la Generalitat de Catalunya.

El Sr. CÒROMINES : Mai fa nosa.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Però per la meua part, jo, que en el transcurs de la meua ja, desgraciadament, llarga vida política he fet, per la meua part, tot el que he pogut en les Corporacions que he format part, per estendre aquest ensenyament a tots els nens possibles, i he fet, a l'Ajuntament de Barcelona, tot el que manifestament m'ha estat possible per ajudar-lo, crec que no he de fer més que recolzar l'ensenyament; però preocupeu-vos molt més de l'esperit i de les obligacions que aquestes disposicions porten, que no de la lletra d'un Estatut, que després, una vegada aprovat, no tingui cap valor ni eficàcia pràctica.

Però hi ha quelcom en aquest article que té molta més gravetat. Diu en què s'inspirarà l'ensenyament primari. I en dir-se en què s'inspirarà l'ensenyament primari, diu una pila de coses en què s'ha d'inspirar. S'ha d'inspirar en els ideals de treball, de llibertat...

El Sr. BRU : Llibertat individual i col·lectiva.

El Sr. DURAN I VENTOSA : ... de justícia social i de solidaritat humana. Catalanistes que m'escolteu : ¿no us sembla que en aquesta llarga llista de principis en els quals s'ha d'inspirar l'ensenyament primari de Catalunya, no hauria fet nosa, o, al contrari, hauria fet algun servei, que també s'inspirés en els ideals de l'amor a Catalunya?

Diversos Srs. DIPUTATS de la Majoria : Ja diu de llibertat individual i col·lectiva...

El Sr. VENTOSA : Diu també de pau i de treball.

El Sr. TRIES DE BES : I no tenim ni pau ni treball.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Són de fàcil acontentar els senyors Diputats que m'interrompen, i que creuen que només parlant de llibertat ja n'hi ha prou. De manera que això voldria dir, senyors, que tant som els catalans com els altres homes d'Espanya, com els altres homes d'Europa, perquè al fi i al cap aquí es parla dels principis de solidaritat humana, que nosaltres tenim també reconeguts, però dintre de la nostra condició de catalans. Nosaltres creiem, senyors Diputats, que no està mai de més que els ciutadans d'un poble, ja ho feia notar en discussió d'ahir en què tant es parlava de si recobrava o no recobrava la seva parsonalitat, que s'en recordin d'aquesta personalitat nacional. Perquè penssem, senyors Diputats, que si nosaltres hem vingut demanant un dia i altre dia l'autonomia de Catalunya, digui-ho cada u en la forma que més li pla-

gui, ho hem fet perquè nosaltres entenem — i els que de vosaltres sou catalanistes també ho entenen així — que era perquè Catalunya tenia un sentit polític propi, hi havia a Catalunya quelcom que diferenciava el seu poble dels altres pobles de la terra, i perquè tenia una ànima i un esperit seu que el feia com he dit diferent dels altres pobles i de les altres ànimes i dels altres esperits, tenia també un esperit polític que era el que havia de desenrotllar, que era el fruit de la seva autonomia política. I quan hem arribat aquí per anar a organitzar aquesta autonomia política, si nosaltres tractem d'organitzar-la en una forma que no sigui més que una paròdia d'altres organitzacions polítiques, ¿no pensareu aleshores que això fa posar quelcom de punta els mateixos fonaments de les nostres aspiracions polítiques? Perquè si nosaltres, ciutadans catalans, no som més que altres ciutadans de la República espanyola; sols perquè tenim en compte que estem en un recó de la República volem organitzar-nos per compte propi, però no tenim al nostre favor els títols legítims per aquesta autonomia que és el d'allegar unes necessitats i un esperit polític diferents, francament, crec que se'ns podrà dir qualsevol dia que si nosaltres havíem d'organitzar la nostra vida política de la mateixa manera que els altres, no havia necessitat de rompre amb el puritarisme polític d'Espanya. Si no tenim altre anhel més que el d'anar a fer una Constitució que sigui, com ja he dit, una paròdia de les Constitucions polítiques restants, i si volem demanar un Govern propi pel gust de tenir-lo i sols per no aguantar la molèstia d'ésser governats pel Govern de la República, francament, els nostres fonaments són febles.

El Sr. CONSELLER de Cultura : Els que teniu menys dret de dir-ho sou vosaltres, senyors de la Lliga Regionalista.

El Sr. DURAN I VENTOSA : No m'interrompi, senyor Gassol. Si vol parlar demani la paraula, que jo tindrè molt de gust en oir el senyor Gassol; però ara permètim que parli jo. Demani la paraula, repeteixo que l'escoltaré amb molt de gust.

El Sr. CONSELLER de Cultura : Si parlo...

El Sr. CARRERES I ARTAU : El senyor Gassol hauria de parlar.

El Sr. CONSELLER de Cultura : Demano per parlar.

El Sr. DURAN I VENTOSA : I penseu, senyors, que això encara té una importància petita quan es compara amb la importància que tenen aquests principis socials que vénen inclosos en aquest títol II. Però abusant un moment de la vostra benevolença — jo no sé si ja he parlat massa...

Diverses VEUS : No, no!

El Sr. DURAN I VENTOSA : Doncs, permeteu-me que us digui que això té una importància extraordinària en comparació als altres punts fonamentals d'aquest Estatut que es refereix a l'organització política legal i fonamental de Catalunya.

Penseu que en l'esperit polític de Catalunya hi ha moltes coses que són diferencials, i que realment fan del nostre esperit polític un esperit diferent de l'esperit de les altres regions d'Espanya. Jo, que no he estat mai separatista, i per consegüent continuo creient que hem d'anar d'acord amb les altres regions d'Espanya, no obstant, crec que nosaltres som completament diferents en molts punts i en moltes

apreciacions; però en el moment en què aquestes apreciacions diferents desapareixin, no seria separatista, però tampoc creuria que hi hagués motiu per combatre l'unitarisme.

El Sr. COMORERA: Quines són?

El Sr. BRU: Marxa enrera.

El Sr. DURAN I VENTOSA: No, no; marxa endavant, i tingui la bondat d'escoltar-me. Una de les característiques polítiques cabdals de Catalunya és l'animositat constant que el poble català ha tingut sempre a tot poder personal. Sí: sempre a Catalunya han estat mal vistos els poders personals, i sempre en les solucions polítiques que el poble català ha anat trobant en el transcurs de la seva història, sempre ha anat procurant fugir del perill de l'entronització dels poders personals. Jo no diré ara que els autors d'aquest projecte hagin d'anar a cercar formes arcaïques en les Constitucions desaparegudes fa dos segles. És evident que el món ha canviat molt i el nostre poble ha tingut una transformació extraordinària, i aquells vestits que podien servir — i que jo crec que no servien — pels catalans a començament del segle XVIII, evidentment que no servirien tampoc ara. Però és en les lleis del nostre esperit polític secular on s'ha d'anar a cercar les fórmules que garanteixin la vida de Catalunya contra els perills de l'entronització dels poders personals. Això ho trobo a faltar en absolut en aquest projecte d'Estatut orgànic interior, i aquest projecte d'Estatut en el qual els seus autors no s'han sabut aixecar per damunt d'aquestes lluites de l'Europa moderna, de l'Europa de la post-guerra, que està oscil·lant constantment entre aquestes tendències d'aquest poder personal sostingut per un feixisme i el manteniment d'una democràcia que costa molt d'aguantar i d'organitzar-la.

Si haguéssim anat a cercar això, hauríem trobat àdhuc en aquest Estatut que està molt ben montat, en l'Estatut que ens varen donar de Madrid, però que una interpretació ben catalana d'aquelles institucions ens hauria pogut donar aquestes fórmules que ara la majoria està cercant en un moment i altre; ara, introduir unes esmenes al projecte primitiu; després deixar sense efecte en absolut totes aquelles esmenes; ara donant una fórmula més alta de poder personal; ara disminuint-la i posant de manifest les seves faltes...

El Sr. CONSELLER de Treball i Obres Públiques: Que estem discutint el títol II, senyor Duran i Ventosa!

El Sr. DURAN I VENTOSA: És el President qui m'ho ha d'advertir. Però celebri la interrupció del senyor Casals, el qual, oblidant-se de que no és Diputat i no havia de donar lliçons a la presidència, m'ha demostrat com arriben en l'ànima de la Majoria aquestes manifestacions.

El Sr. CONSELLER de Justícia i Dret: Però no vénen al cas. Estan fora de lloc.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Ja he dit abans, senyor Coromines, que feia aquestes manifestacions comptant amb la benvolença de la presidència i del Parlament que abans m'havia ofert que podia parlar extensament d'allò que precisament ara parlo perquè així estalviariem un discurs sobre la totalitat. Però permeti'm afirmar que és a la Majoria a la que interessen aquestes manifestacions que ara vaig a fer. Pensem que

ara ens trobem tots amb la dificultat de no haver sabut donar un esperit català a la Constitució d'aquest poder legislatiu que és una de les bases fonamentals de la Generalitat. És diu que la Generalitat serà composta pel Parlament, pel President i pel Consell Executiu. I en aquest projecte d'Estatut, oblidant el principi catalanista i oblidant l'esperit català que sempre s'ha manifestat i existeix en l'actualitat, en lloc d'anar a afavorir amb la fórmula que hauríem pogut trobar el Consell Executiu que té funcions pròpies dintre de l'Estatut que ens ha concedit el Parlament de Madrid, s'ha vingut a anular en absolut aquest Consell Executiu, al qual se l'ha fet simplement com un Secretari del President...

Diverses VEUS de la Majoria: No, no.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Els que heu estat Secretaris del rei, no teniu dret de dir això.

El Sr. ANDREU: I parlem del poder personal?

El Sr. FONTBERNAT: És intolerable!

El Sr. PRESIDENT: Comprendran els senyors Diputats que en la meua situació he d'extremar la tolerància, jo que per temperament ja sóc tolerant. Però naturalment la meua tolerància no pot arribar fins al límit que per culpa d'algun senyor Diputat ens apartem excessivament d'allò que és objecte de debat. Per tant, prego al senyor Duran i Ventosa, encara que se li ha donat la seguretat que podria estendre's en consideracions, però no per ofendre.

El Sr. DURAN I VENTOSA: A qui he ofès? El que se senti ofès que reclami.

Un Sr. DIPUTAT de la Majoria: Parlen de Secretaris els que han portat la casaca del Ministre del rei!

El Sr. PRESIDENT (*Imposant ordre amb la campaneta*): És precis no estendre's amb consideracions alienes al títol II, senyor Duran i Ventosa.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Agraint molt les indicacions de la presidència, però ja he dit el que havia de dir. (*Rialles.*)

El Sr. FARRERES I DURAN: Apuntalar al rei quan queia; això és el que heu fet.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Insisteixo en la falta de sentit catalanista del projecte en aquest punt, i em permeto dir-los que encara teniu algunes setmanes de temps per poder estudiar i resoldre. Nosaltres, la bandera catalanista la portarem de la mateixa manera.

Al senyor Andreu — el qual no ha d'estranyar que li contesti donada la forma amb què se m'interromp — li diré que és menys mal acatar a un rei que crear una paròdia de virrei. (*Aplaudiments de la Lliga Catalana.*)

El Sr. FARRERES: Apuntalar el rei quan queia, anant contra el poble!

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el President de la Comissió.

El Sr. CASANOVES: Jo voldria en aquest moment condensar en la meua argumentació totes les paraules i totes les idees que em venien a la memòria mentre el senyor Duran i Ventosa explicava el seu torn contra la totalitat del títol II. Però he de referir-me, especialment, a una

idea de la V. S., quan ens deia, amb un convenciment com si fos la darrera paraula de la política, com si fos la darrera paraula d'aquesta assemblea i d'aquesta Cambra, tractant-se en canvi d'un partit del que nosaltres coneixem la història dels seus mancaments, que nosaltres havíem portat aquí un projecte província, mancat de catalanisme, un projecte que no condensava cap de les idees que convenen a Catalunya; però oblidava un fet la V. S., i és que no ens ha aportat cap de les idees que hi trobava a faltar. Deia que aquest projecte no és català. Per què no és català?

Demanava també la supressió del títol II, però no entrava en detalls, i jo volia entrar-hi. Les Constitucions avui, en aquests moments, no ho ignora la V. S., deriven principalment del gran moment de la Revolució francesa, abans de l'anglesa, els postulats de les quals s'expandiren per Europa establint les idees de la divisió de poders: democràcia i règim parlamentari. Quan els reis deixaren d'ésser absoluts, quan queia la testa d'un rei a Anglaterra i la d'un altre a París, és quan el poble es dona compte del seu poder i de la seva intervenció en les lluites polítiques produint-se l'esclat de la democràcia que informa totes les Constitucions; i Catalunya no podia, en el transcurs de la seva història, ésser insensible a aquests moviments ni a aquestes idees que significaven tot això.

Vós, voldríeu una Catalunya inhibida del moviment de l'Enciclopèdia i del Renaixement. Això predicaven els catalans de les Bases de Manresa: Que s'havia de fer guerra als principis revolucionaris i a l'Enciclopèdia i a tot el que no representés la vinculació del catalanisme a una confessió: el catolicisme. (*Molt bé.*) No, senyor Duran i Ventosa; Catalunya és sensible a la seva tradició, que representa la seva llibertat. Caldrà recordar que era l'any 1714 quan es perdia la seva llibertat, i als pocs anys, el 1736, la V. S. tampoc ho ignora, feia una apellació a Anglaterra per tal de veure si es refeia del seu poder polític i anava a les Corts de Càdiç tractant d'assenyalar fets diferencials i sabia incorporar-se en aquests corrents democràtics que hi havia en el poble d'Ibèria en contra de l'absolutisme i de la invasió napoleònica. I l'any 1759 restablí els Jocs Florals i buscava a través de la literatura la manera de patentitzar la seva ànima. I vingué el Memorial de greuges i la Solidaritat i l'any 1917 i el 1919, però Catalunya és sensible.

Per què vol recobrar la seva personalitat? Cal recordar-ho bé: trenta anys de vilipendi, els de la restauració que ens sotmetia a una monarquia. Hi havia dues concepcions del catalanisme i.

Què significava sinó el catalanisme i el catalanisme liberal? Hi havia el que podríem dir-ne la històrica, la que vosaltres representeu. Representeu aquella història històrica, puntal del vostre valor i que fou interpretada i més bé sentida pel català Prat de la Riba; però nosaltres representàvem l'altre catalanisme, que vol dir quelcom més que un sentiment; significa la dignificació del treball, la justícia social, l'ensenyament i la consciència i un culte veritable a la llibertat. I si la pàtria no respongués a això no diria que la maleïssim, però tractaríem de redimir-la. (*Molt*

bé.) És aquesta la situació. Per això ocupeu aquests bancs i nosaltres aquests altres en aquesta hora històrica, en aquesta hora solemne i emotiva. Què heveu pogut aconseguir d'una monarquia? Res, trenta anys de predicar un sentiment de pàtria, trenta anys de mirar si podíeu convèncer un home; i nosaltres ens hem sumat als corrents moderns, a les inquietuds de la revolució que han reivindicat per a Catalunya la seva personalitat.

I ara, entraré als detalls, encara que no sé si m'oblidaré d'algun dels extrems exposats pel senyor Duran i Ventosa. Deia ell, amb la seva eloqüència característica i la seva penetració, que la família resta sota la salvaguarda de la Generalitat, i deia que això és una transcripció quasi de l'article 43 de la Constitució. Perfectament; jo diré més a la V. S.: és la reproducció de l'article 119 de la Constitució alemanya; però té una explicació. Diuen els comentaristes de Dret polític i els d'aquestes Constitucions de la post-guerra que calen aquests principis per tal de descartar tota manifestació de poligàmia, per fugir dels abusos que diuen que el modern dret rus acaba amb el que fa referència a la família. L'exercici del dret de propietat s'ha d'inspirar en el dret social, quin dubte hi ha!

Un altre principi que ha sofert en el transcurs dels darrers anys i sobretot des de la post-guerra, una veritable transformació, és la modificació constant de la propietat, és la concepció individualista, l'eterna concepció individualista que nosaltres la convertim en funció social, perquè és únicament en aquest aspecte de solidaritat i de funció social que la propietat pot ésser reconeguda. No amb aquella concepció que podria ésser catalana si és que vosaltres creieu que el Dret civil porta també impregnat dintre de la seva ànima l'esperit català; però hi ha molts aspectes que jo en dubto perquè no ha evolucionat i és una transgressió, que en molts moments ens avergonyeix, d'aquell dret romà que per nosaltres hauria d'haver sofert altres transformacions.

L'ensenyament. L'ensenyament primari serà obligatori, gratuït i laic. Quin dubte n'hi ha? Ja és un principi aquest de l'obligatorietat de l'ensenyament que figurava en les Constitucions i en la legislació d'Instrucció Pública més antiga, però que no es complia. I ací, en posar-ho en l'Estatut Interior nostre, vol dir que Catalunya es compromet a fer-ho, a mantenir-ho i a fer-ho complir en aquest aspecte. I diu ell «que serà laic». Ah! Això significa que en un Estat aconfessional, no anti-confessional com em fan dir ahir, sinó aconfessional, l'ensenyament no ha de sofrir cap mena de desviació. Hi ha l'escola que VV. SS. representen: potser està inspirada en l'egoisme dels pares de família, però per damunt de tot hi ha d'haver l'interès col·lectiu que aconsella que, en aquest sentit, els nens de l'escola no siguin víctimes de cap deformació. Jo havia sentit dir a un pedagog il·lustre durant els anys de la Dictadura, uns mesos en què vivia a Suïssa, que els nens a les escoles han de marxar gairebé per la pròpia iniciativa i els professors han d'ajudar-los a créixer sense que ni el seu alè gairebé els pugui deformar el seu convenciment. En l'ensenyament,

però, hi ha la llibertat de càtedra, direu. La llibertat de càtedra que ho és pel professor, ja és un dret de l'alumne, perquè ja hem vist en el transcurs dels anys que hi ha hagut professorat, en el qual si l'alumne no ha estat ortodoxe, ha estat relegat a la condició que no era ben aprofitat en els seus estudis. Aquí no s'ha parlat de l'escola única, encara que alguna vegada i sovint s'hi ha fet alguna referència. És la coordinació de tots aquests esforços pedagògics, institucions docents que van des de l'escola maternal fins a l'escola universitària i que allò que té dret a les escoles i als ensenyaments fins el seu grau màxim és l'aptitud del treball i dels mereixements de l'alumne donant-li tota mena de facilitats sinó en té d'ordre econòmic que li permetin estudiar.

Jo vull anar seguint els diferents comentaris que ha fet el senyor Duran i Ventosa. Diu també l'Estatut Interior sobre l'ensenyament que s'inspira en les pràctiques de treball, llibertat, justícia social i la solidaritat humana. I la V. S. deia: «I perquè no l'amor a la pàtria?» No cal dir-ho, perquè si en l'ensenyament el ciutadà català sap que és una categoria social el treball, sap que ell ha de tenir una ànsia de llibertat individual i col·lectiva i ha de saber-ho mantenir dignament; sap que ha d'aspirar també a què aquesta justícia social sigui justícia social republicana i que ha de tenir els seus companys i germans aquest esperit de solidaritat humana. Què vol més? És amor a la pàtria, perquè la pàtria dignificant-la així és com s'exalta, no en paraules potser en va, que es puguin portar a una Constitució. El treball, és en totes les seves formes un deure social.

I així alguns altres comentaris. El Govern de la Generalitat garantirà en tot el que sigui de la seva competència, l'efectivitat de la Llei laica i social de la República. La Constitució fou aprovada per les Corts Constituents amb l'assistència de la major part, o de la majoria, diria, dels Diputats catalans, que representaven amb el projecte majoritari la voluntat de Catalunya en aquestes hores històriques; però en posar-ho ací, en transcriure-ho ací, significa que Catalunya d'una manera especial no vol deixar desvirtuats aquests drets adquirits en un transcurs revolucionari i que s'executin per tal de no decepcionar tampoc en aquests moments històrics a l'opinió, deixant de complir aquestes Lleis laiques.

Jo voldria seguir tots els conceptes del senyor Duran i Ventosa, però no és possible. Deia el senyor Duran i Ventosa: «Això vol dir que si el dia de demà hi ha un Parlament que no tingui aquest pensament i sigui d'idees completament contràries a les idees laiques, pot modificar aquest article de l'Estatut i deixar-lo de complir.» No: són reflexe immutable molts d'aquests principis de la Constitució: són transcripció gairebé material d'aquesta Constitució; que aquesta Constitució tampoc no és original, ni la de la República. Què voleu trobar d'original, si són fetes per tots els homes que en el transcurs d'aquest segle han estat els que han portat la perfecció en les institucions democràtiques; si tenen els seus principis en les revolucions que es confonen en Europa amb la francesa i l'anglesa; i després, de la gran guerra, en les institucions de la postguerra que porten també en aquest sentit,

tots aquests corrents universals? Avui és Catalunya, i s'ha de tornar a repetir. Precisament per això volia aquesta personalitat, com els homes tenen la seva, no pas per aturar-se i viure allunyats i insensibles a tots aquests moviments, sinó, a l'inrevés, per a submergir-se dintre d'aquests grans corrents universals i plasmar dintre de la seva organització, justifica tot aquest esperit amb el fi de millorar la situació dels seus homes i dels seus conciutadans.

Deia i feia una acusació el senyor Duran i Ventosa. Deia: «Vosaltres amb aquesta Constitució consagreu un poder personal.» Jo l'invitaria a què em digués quin és l'article que fa al·lusió a aquest poder; quin és l'article on es consagra allò; quin és l'article on hi ha aquest mancament, i que en canvi no hi sigui ben o mal estructurat un propòsit de congregar precisament un poder que mantingui l'equilibri i assegurí la participació de tot Catalunya en el seu Govern, com expressió de la voluntat democràtica del país. Poder personal! Les Lleis i les limitacions! Jo no l'he de defensar cap poder personal, perquè mai l'he exercit el poder en la forma en què potser volia alludir el senyor Duran i Ventosa; però, admetent-lo, tampoc ha estat un poder personal, perquè els fets del 12 i del 14 d'abril, en què s'ha portat la paraula a la plaça pública i s'ha condensat tot un estat d'opinió, no estat un poder personal: ha estat potser una persona que ha sabut sentir i recollir el desig de tot un poble, i és això, és precisament això, el que nosaltres volem estructurar dintre de la Constitució de Catalunya: No és un plet personal, és la voluntat total de Catalunya. (*Molt bé en la Majoria.*) S'entretenia la V. S. en buscar el que en deia el perill del feixisme oposat a la democràcia. Precisament és en l'Escola; és considerant el treball com una dignitat; és emancipant les consciències de tot dogma que les deformi i que no s'inspiri en la raó; és així com es creen ciutadans sensibles a la ciutadania i a la llibertat, coses que no es deixen arrabassar mai més per ningú. Ens posava com exemple el que passa avui en els pobles d'Europa, singularment a Alemanya i Itàlia: les lluites entre el feixisme i la democràcia. Però potser és precisament perquè les revolucions allí han estat més externes encara, i han estat determinades per un desequilibri de poder de la postguerra i no han operat sobre les consciències. Per això nosaltres volem mantenir principis que han d'emancipar als homes, perquè els homes emancipats són els que afirmen la independència i la democràcia del poble. La bandera catalanista no ens l'arrabassareu...

El Sr. DURAN I VENTOSA: Ja la tenim.

El Sr. CASANOVES: No la teniu, ni ens la podeu prendre; l'heu arbolada durant trenta anys i no sempre amb dignitat. Potser alguna vegada amb vilipendi. Perquè la bandera barrada — fixeu-vos-hi bé —, com l'heu traïda vosaltres — i mai faig al·lusions personals —, en voler vincular i trobar la llibertat de Catalunya dintre la monarquia. Això era el pitjor dels sarcasmes que podia sofrir Catalunya i la nostra llibertat; era enllotar la bandera barrada, posar-la als peus dels que en 1714 volíem com programa i reivindicació màxima de Catalunya, obtenir la nostra llibertat. Fixem-nos durant aquests trenta anys: Solidaritat Catalana. És tot el poble que s'aixeca i vosaltres en porteu la veu tanmateix. No va ésser per la desllealtat de les esquerres que va en-

fonsar-se aquell moviment; va ésser perquè va interressar-vos més en aquell moment — i parlo així sense entretenir-me d'una manera analítica en el comentari — sostenir un govern Maura, amb un projecte fantàstic d'Administració local. Després de Solidaritat Catalana, ve l'any 1909, en el qual es produeix una altra manifestació. I ve l'any 1917, l'Assemblea de Parlamentaris, i llavors té un doble valor l'Assemblea de Parlamentaris. Ja no és solament Catalunya ni Solidaritat Catalana; és Catalunya que, amb l'Assemblea de Parlamentaris, també sap portar-hi els elements de la resta d'Espanya, que protesten del Poder central i gairebé contra la monarquia.

El Sr. DURAN I VENTOSA (*Als Diputats de la Majoria*): És estrany que no interrompin ara!

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Ara el senyor Casanoves també es surt del tema.

El Sr. CASANOVES: I què passa? L'Assemblea de Parlamentaris va tenir lloc aquí al davant; la tercera i la darrera sessió va tenir lloc l'octubre a Madrid, i en surten dos ministres, entre altres un Diputat de la vostra minoria. Aleshores es desviava i es decepcionava l'ànima i l'esperit de Catalunya. Però encara Catalunya, que amb tot i la desviació dels seus homes sap tenir i recobrar sempre la confiança en si mateixa, tornava en l'any 1918 a aixecar-se amb aquell Estatut que aprovava tot Catalunya, tots els Ajuntaments, un Estatut que s'havia de llençar com una bandera revolucionària, que s'havia d'aprovar per acord d'un Comitè Executiu en el qual hi figuraven tres representants dels partits més importants en aquells moments. Però es suspèn aquell Estatut que indubtablement significava una reivindicació, però en el qual hi havia aquest governador general que es comentava i de què ens parlava l'amic Rovira i Virgili, i que es preveia que fóra un familiar del rei Alfons XIII. Després — per què no dir-ho? —, el 13 de setembre.

El Sr. COMORERA: Abans, abans; els Sometents!

El Sr. CASANOVES: El 13 de setembre — jo no vaig en detall seguint tot això —, però per què es produí aquest moviment? Perquè llavors, abans que el vostre catalanisme sentíeu el vostre esperit de classe, que sempre us heu produït així, i sentíeu primer l'aliança amb el centralisme davant els problemes que es plantejaven llavors a Catalunya. I ve el 13 de setembre. No es va arborar cap bandera en aquell inici de la Mancomunitat i en aquella presidència amb tota la dignitat que exigien les circumstàncies i la responsabilitat del Poder.

Nosaltres, el Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, que és nou, amb homes de diverses tendències que han vingut i que per la seva història responen també a aquest sentit de catalanitat i a aquest sentit de lluita, és el partit que sorgeix i sap condensar, trobant un capdill que l'orienti també, perquè no és aquest poder personal, sinó que és l'orientador en aquest sentit d'aquesta força; és el partit que produeix el 14 d'abril, és el partit que ha portat l'Estatut que ratificà tot Catalunya i el plebiscit. Quin dubte hi ha que això és el recobriment de la nostra personalitat? Podria haver-hi més, és veritat; però hem de consolidar les institucions democràtiques i republicanes.

La bandera catalanista no ens la prendreu. Catalunya té un Parlament, té un Poder i té un Go-

vern. Aquí es faran les Lleis sensibles als corrents i totes les lluites, totes s'han de produir aquí. Catalunya serà la de sempre, la inquieta, la sensible a aquests grans corrents i sabrà traduir el seu esperit amb aquella llibertat que mou tot aquest esperit que ha informat tota la seva història i ha inspirat la seva redempció de la mateixa manera que vol la redempció dels seus fills. (*Mostres d'aprovació en els bancs de la Majoria.*)

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Conseller de Cultura.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Senyors Diputats: He demanat la paraula per a dir-ne molt poques, i no precisament per a donar aquest gust a l'amic senyor Duran i Ventosa...

El Sr. DURAN I VENTOSA: Sempre hi tindria gust.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Que deia que tindria en sentir-me a parlar, sinó perquè, en interrompre'l el doctor Carreres i Artau, canviant un xic la cara que té ordinàriament i prenent un aire gairebé de jutge ha dit: «Sí que hauria de parlar, el senyor Gassol.» I, entre les dues coses, m'he decidit a demanar la paraula. Ara, un cop aixecat, perdoneu-me, senyor Duran i Ventosa, que també us digui unes paraules a vós i als de la vostra Minoria.

D'ençà s'ha obert el Parlament català hem hagut de frenar-nos molts dies i escoltar, resignats, aquests consells que sovint ens volíeu donar a nosaltres d'una manera gairebé paternal.

El Sr. DURAN I VENTOSA: L'experiència de l'edat.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Consells que a nosaltres no ens han fet cap efecte perquè, abans del consell, sou vosaltres els que ens heu donat els exemples...

El Sr. BATTESTINI: Mals exemples.

El Sr. CONSELLER de Cultura: ... més dolents, els més mals exemples que s'hagin donat en la història del catalanisme: però avui no m'he pogut contenir d'interrompre perquè trobo bé que vingueu aquí a fer una oposició, però no trobo noble la manera com la feu, la trobo baixa i petita perquè entreu en petites coses de detall que no tenen cap importància, i torno a dir que trobo bé, i, naturalment, ho he de trobar bé, que feu l'oposició. El que em deixa tot sorprès és tota aquesta gosadia amb què la feu i em plau que ho hagi fet el senyor Duran i Ventosa perquè crec que és l'únic que té, per fer-la... (*Es pronuncien paraules que promouen protestes i que no resten transcrits per haver acordat la Cambra llur supressió.*)

El Sr. VENTOSA I CALVELL: Això és intolerable.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Del que cal, senyor Duran i Ventosa, per adreçar-se a nosaltres i venir-nos a tractar de poc catalanistes. No us penseu que quan uso aquesta paraula dura em refereixi a...

El Sr. DURAN I VENTOSA: No dura, és intolerable en un Parlament, senyor Gassol. Vagi a dir-la a Madrid.

El Sr. FONTBERNAT: L'hem dita tots.

El Sr. TRIES DE BES: Demani la paraula i després parli.

El Sr. PRESIDENT: És una paraula poc

parlamentària. Jo prego al senyor Gassol que la retiri.

El Sr. CONSELLER de Cultura : La V. S. el dia d'obertura d'aquest Parlament català — i ara explicaré el per què em referia a la V. S. — va cometre la gosadia...

El Sr. DURAN I VENTOSA : Demano la paraula per una qüestió d'ordre.

El Sr. CONSELLER de Cultura : ...de pertorbar aquell moment històric, fent una proposició que va merèixer la condemnaació de tot el Parlament i de tot el poble de Catalunya, demanant una explicació a aquell home que es diu Francesc Macià, he de dir que no sou vosaltres els que podiu demanar-li una explicació del que ell havia fet des de l'adveniment de la República a l'obertura del Parlament, sinó que, per correspondre amb el mateix sentiment que us inspirava, era ell que us havia de demanar explicacions a vosaltres del que havíeu fet durant la primera i la segona dictadura i fins i tot durant la República, fent les conferències, eminentment republicanes, que feia per tot Espanya el senyor Ventosa. (*Aplaudiments de la Majoria.*)

El Sr. VENTOSA I CALVELL : El dia que vulguí discutirem totes les afirmacions de les conferències. Estic disposat a repetir-les aquí.

El Sr. FARRERES I DURAN : En aquest Parlament les hauríem de sentir.

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Aquí, aquí.

El Sr. CONSELLER de Cultura : No estranyeu el que hagi dit. Ja em coneixeu el meu temperament...

El Sr. DURAN I VENTOSA : No excusa res el temperament. Hi ha que dominar el temperament.

El Sr. CONSELLER de Cultura : La V. S. ha comès actes que em donen dret a dir-li la paraula que li he aplicat.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Jo n'aplicaré una altra a la V. S.

El Sr. CONSELLER de Cultura : La rebré i la contestaré.

I poques paraules més, al senyor Duran i Ventosa. Ara, una cosa que em sembla que he sentit tres vegades : dues per boca del senyor Ventosa i una per la de la V. S. La de tractar-nos a nosaltres de Secretaris d'un President, amb un to que ens ofèn perquè ho diu de manera que ens presenten en una actitud poc digna, i vosaltres ho podeu fer així per una raó. Perquè esteu avesats als procediments del vostre partit, i al vostre partit sí que heu estat sempre Secretaris. Secretaris d'En Cambó, que ha estat un home que no més tolera Secretaris, al seu costat, i Secretaris d'aquell rei, que havíeu servit una, dues, tres i quatre vegades, cosa que no diu res en favor del vostre catalanisme. (*Molt bé, en els escons de la Majoria.*)

I no en parlem de la bandera. Teniu dret vosaltres a parlar de la bandera catalana? On la teniu la bandera catalana?

El Sr. VENTOSA I CALVELL : A tot arreu.

El Sr. CONSELLER de Cultura : És ara que heu tornat alçar-la la bandera catalana. Oh ! i fins ara — amb sorpresa de molts — heu dit que era republicana i tot. Però les banderes no

s'han de treure en moments com aquests. Les banderes s'han d'aguantar en aquells moments que són precisament els que els donen un valor sagrat, perquè si una bandera només serveix per adornar una balconada, nosaltres amb aquesta bandera no hi creiem. Nosaltres creiem només amb la bandera que representa un valor sagrat i d'humanitat, que no és un tros de roba, sinó tota l'ànima del poble que representa. I què vau fer vosaltres amb aquesta bandera en aquell moment? Per què són les banderes? Són, per acoblar la gent, per a cridar-la, són per exaltar-la quan arriba el moment de defensar el que aquesta bandera representa. I què vau fer quan va venir la Dictadura? Ja que vosaltres heu posat el símbol — ja sabeu que els símbols m'agraden —, ja que heu posat el símbol d'una bandera, deixeu-me que us segueixi per aquest camí i us digui que una que en teníeu, la material, la bandera d'Amèrica, us la vau deixar prendre, i, si no us la van prendre, la vau amagar, que encara és pitjor, perquè és un símbol clar de covardia patriòtica. I si em diguéssiu que deixi els símbols i segueixi la realitat, us diré que sou vosaltres des del primer moment els culpables del que passava a Catalunya, en venir la Dictadura, perquè jo de Catalunya no en vull dubtar. Si el que era President de la Mancomunitat, en comptes d'amagar la bandera, hagués sortit amb la bandera davant del poble — jo no vull ofendre Catalunya —, Catalunya en pes s'hauria oposat a la Dictadura. (*Aplaudiments de la Majoria.*)

Vàreu abandonar els vostres llocs. Això no ho podreu negar mai, ni se us esborrarà mai més. Vau abandonar els llocs de responsabilitat. I ara de responsabilitats en parreu sempre. Mentre sigui President el que tenim ara, no tingueu cap por, que és un home que respon sempre. Ell sí que no els ha abandonat. Quan era a l'exili, les vostres lliçons de catalanisme haurien estat un sarcasme cruent per aquell home que a la seva edat no va dubtar — jo ho puc dir perquè vaig seguir-lo — en prendre el camí de la dignitat que havíeu abandonat vosaltres. I per això he judicat tan malament l'acte de la V. S., quan, el primer dia que ell vingué aquí, intentàveu demanar-li explicacions. Ell, no us en havia de donar d'explicacions. Ja les havia donat el poble, i el poble té més instint del que us creieu vosaltres. I per això a vosaltres molt sabis, molt tècnics, molt del vostre partit, que ens parreu amb aquesta mena d'aire d'*ex-càtedra*, el poble no us va seguir, sinó que va seguir Francesc Macià. I és per això que va fer bé de no contestar-vos aquell dia, perquè ja us havia contestat per ell tot Catalunya.

I ara, deixeu que em refereixi un moment al doctor Carreres i Artau, breument, encara que fugí un xic del debat d'avui, perquè m'ha dit d'una manera tan seriosa que havia de parlar, que podia crear-se l'equívoc que tenia alguna cosa per amagar-me. No, doctor Carreres, vos ja em coneixeu. Un dia, no trobant-me jo aquí, perquè les meves obligacions em duïen a Madrid, el doctor Carreres Artau va fer una pregunta sobre l'autonomia de la Universitat, i va demanar que el Govern fes unes manifestacions sobre aquesta autonomia, l'autonomia de la Universitat de Barcelona. Jo lamento no haver estat aquí, ho la-

mento perquè hauria evitat la petita inquietud en què ha viscut tots aquests dies el senyor Carreres Artau, sobre aquest punt de vista particular.

El Sr. CARRERES ARTAU: No sóc jo; és tota una Assemblea que està esperant la resposta.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Dic petita, perquè no crec que el doctor Carreres i Artau pogués cometre contra aquest Govern, i especialment contra mi, que m'ocupo d'aquestes qüestions en aquest Govern, l'ofensa de creure que el Govern s'havia descurat de preocupar-se del problema de l'autonomia universitària. Ell coneix perfectament el Consell de Cultura. Ell sap perfectament que al Consell de Cultura hi ha amics seus, il·lustres universitaris que també s'interessen per aquest problema; ell coneix el pensament que guia aquest Govern...

El Sr. CARRERES I ARTAU: El Govern no ha dit el seu pensament, i aquest és el motiu del meu prec.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Ell coneix el pensament que guia aquest Govern — i per això parlo ara —, ell coneix com pensa el que té l'honor de dirigir-li la paraula. La V. S. ho sap, perquè n'havia parlat amb mi particularment. Vaig dir-li el que havia fet sobre l'autonomia universitària; ara, que hi ha senyors que no en tenen prou de parlar a cau d'orella, sinó que necessiten sempre la galeria. Vós no teniu dret — repeteixo — a dir que no sabieu el que s'havia fet sobre l'autonomia universitària, perquè jo us ho havia dit particularment. Jo dic al doctor Carreres i Artau que quan ell va fer-me aquesta pregunta, el Consell de Cultura feia temps que s'havia ocupat d'aquest problema. El Govern feia temps que s'havia ocupat d'aquest problema. El contacte amb el Govern de Madrid, amb el Govern de la República, era ja establert; les relacions ja havien començat i segueixen endavant. Estigui tranquil·la la V. S., que l'autonomia universitària ja està demanada, i va per bon camí la petició que ha fet el Govern de Catalunya al de la República. Si nosaltres no hem cregut oportú dir-ho aquí o parlar-ne aquí, les nostres raons tindrem; si el Govern de Madrid ha cregut oportú no parlar-ne allà, les seves raons tindrà; però no es cregui la V. S. que hagi de venir aquí a excitar el zel d'aquest Govern per demanar l'autonomia universitària, demanada fa temps.

El Sr. CARRERES I ARTAU: El Govern no ha donat el seu parer.

El Sr. FARRERES I DURAN: Ha perdut la memòria V. S.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Demano per parlar.

El Sr. CONSELLER de Cultura: La V. S. ho sabia perquè li havia dit particularment, no em feu tornar a insistir. Ja sabeu com quedà l'article de l'ensenyament, ja sabeu quina delicadesa exigeix en tots els procediments a utilitzar i en totes les solucions de l'ensenyament, i crec que vós sou prou intel·ligent, per no repetir-vos-ho en llatí, perquè poca cosa que jo us digui d'aquest problema, us basti per a creure que el Govern de Catalunya farà el màxim esforç per a l'autonomia de la Universitat i per a la catalanització de totes les nostres institucions. (*Grans aplaudiments en la Majoria.*)

El Sr. PRESIDENT: El senyor Duran i Ventosa té la paraula, per una qüestió personal.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Exclusivament per una qüestió personal amb el senyor Gassol que crec que se n'ha d'anar a Madrid, segons diu. Escoltant el senyor Gassol el primer discurs que ha pronunciat en aquest Parlament, m'he explicat perfectament la sabiduria del President de la Generalitat en no designar-lo, com s'havia dit primerament, per ocupar el cap del banc roig.

El Sr. VENTURA I GASSOL: Això que acaba de dir demostra com és justa la paraula que li he dit abans.

El Sr. CONSELLER DELEGAT: No s'hi val!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Després de totes les paraules que hem tingut la paciència d'aguantar aquí...

El Sr. CONSELLER de Cultura: La demostració de la meva paraula.

El Sr. ANDREU: Nosaltres en tenim molta de paciència per aguantar les paraules de vostès!

El Sr. RIERA: Que no se'ns acabi la paciència!

El Sr. PRESIDENT: Senyors Diputats: Una interrupció concreta i oportuna es pot admetre; les interrupcions violentes no es poden tolerar perquè semblen, i són, una ofensa pel que parla.

El Sr. DURAN I VENTOSA: No us precipiteu, perquè ja m'interrompreu en el que vaig a dir.

El Sr. RIERA: El senyor President ja ho sap que l'interromprem!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Ja ho sé que m'interrompreu. Jo us dic simplement, senyor Gassol, que no per l'aire paternal que la V. S. diu, sinó perquè l'experiència m'ha ensenyat a tenir molta paciència, i que en política m'ha ensenyat allò que mai ha ensenyat a V. S., que és el tenir-la i saber escoltar, primera obligació de tot parlamentari, li diré que per mi queden perdonades, mal que li pesi, totes les paraules que ha dit el senyor Gassol, perquè recordo que hi ha un adagi català que diu que hi ha certes coses que no arriben al cel.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Molt parlamentari!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Almenys, senyors Diputats que m'escolteu i m'interrompeu sempre extrareglamentàriament, haureu de confessar que almenys aquesta insolència jo la dic parlamentàriament, cosa que no ha sabut fer el senyor Gassol.

El Sr. CONSELLER de Cultura: Ja he dit abans la paraula justa.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Les paraules tenen un valor segons qui les pronuncia.

El Sr. FRONJOSÀ: Si obrim l'aixeta, serà pitjor.

El Sr. DURAN I VENTOSA: No sé de què se les heu el senyor Fronjosà. Dic això i ara no pel senyor Gassol — perquè per a ell ja està dit tot. (*Grans protestes.*)

El Sr. PRESIDENT: Senyors Diputats: Tots els senyors Diputats, i especialment la presidència, tenim el deure de vetllar pel prestigi del Parlament. Comença ara la vida del Parlament de Catalunya. Molts ulls, no molt benèvols, ens miren amb zel. La majoria dels catalans esperen, per no dir tots,

una tasca profitosa. Prego als senyors Diputats que donin mostres de tolerància, que no s'inspirin més que en l'interès públic, que no tinguin més passió que l'amor a la veritat i l'amor a Catalunya.

El Sr. FONTBERNAT: Aprengui, senyor Ventosa, aprengui!

El Sr. DURAN I VENTOSA: I subratllant les paraules del senyor President, jo em dirigeixo als Diputats catalans, tots als que aquí m'escolteu, dient-vos que jo m'he passat tota la meua vida, des de què tinc una mica d'intervenció a la política, barallant-me, naturalment, amb els adversaris, i jo m'havia passat molts anys lluitant amb els que no sols eren contraris a les meves idees polítiques, sinó que, a més, eren contraris a allò que jo entenien i segueixo entenent, que era la causa de Catalunya.

Vaig sostenir moltes campanyes i em vaig trobar amb moltíssimes discussions molt més apassionades i molt més fonamentades que la que hem tingut en el dia d'avui. Jo vaig lluitar constantment amb els que llavors eren els únics representants del republicanisme, quan molts de vosaltres potser no ho ereu. (*Rumors.*) Aleshores, en la lluita amb els republicans, que representava el partit radical lerrouxista, vaig tenir discussions tan violentes i tempestuoses, molt més que la del dia d'avui, però mai m'he trobat amb què un Diputat, i menys un Diputat o un Regidor que ocupés un lloc de Govern, es permetés pronunciar paraules indecoroses com les que aquí se'ns han adreçat. Jo sento molt per Catalunya, sento molt pel catalanisme, sento molt pels inicis d'aquesta vida parlamentària de l'autonomia de Catalunya, que puguin venir els radicals de portes enfora i ens diguin que ells donaven aleshores més lliçons de sentit parlamentari que no dona ara l'Esquerra Republicana de Catalunya. (*Més protestes.*)

Jo us diré ara, i per acabar, que el que és absolutament insostenible i el règim parlamentari no ho podria aguantar, és que es contesti una reflexió feta per un Diputat, amb una ofensa. És a dir, ¿on quedaria el sistema parlamentari, on quedarien els furs d'un Parlament, si un Diputat no tingués llibertat per a expressar la seva opinió? ¿On quedaria l'essència mateixa de la seva vida, perquè — insistim nosaltres — si no és perquè cada un pugui manifestar les seves opinions lliurement? ¿De què serveix que es digui en un article del Reglament, que els Diputats són lliures per a expressar les llurs opinions, si immediatament se'ns diuen unes paraules indignades, perquè s'ha permès tenir el dret de criticar el Consell de Govern? Què significa això? ¿És a dir que es pot negar a un Diputat el dret de fer les manifestacions que tingui per convenient?

El Sr. CONSELLER de Cultura: No és exacte.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Aquí s'ha dit constantment — els taquígrafs podrien dir-ho —, aquí s'ha arribat a dir que «la V. S. no té dret a tal cosa». La V. S., aquesta senyoria, com Diputat del Parlament català té dret de dir tot el que vulgui, mentre no falti als seus companys. I per això, l'única garantia no són els crítics.....

(*Es pronuncien unes paraules que promouen un gran escàndol i que no resten transcrits per haver acordat la Cambra llur supressió.*)

El Sr. PRESIDENT: Prego el senyor Duran i Ventosa que retiri aquestes paraules.

El Sr. DURAN I VENTOSA: No, no!...

(*Durant uns minuts, hi ha un gran desordre en el saló. Els Diputats, en gran nombre, adrecen imprecacions a la Minoria regionalista. El senyor Galés s'acosta a l'escó del senyor Duran i Ventosa, i manté amb aquest un viu diàleg, acusant-lo d'haver insultat el Parlament.*)

El Sr. VENTOSA: L'insult ha partit de vosaltres!

El Sr. PRESIDENT: Prego el senyor Duran i Ventosa que retiri les seves paraules.

El Sr. DURAN I VENTOSA: No, no. M'explicaré.

Diverses VEUS: Que s'expliqui. A veure com s'explicarà.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Tots i cada un dels senyors Diputats són perfectament documentats, però en quan criden col·lectivament, resten...

Diverses VEUS: No, no!

El Sr. GALÉS: El poble de Catalunya ens ha donat uns documents que les VV. SS. no tenen!

El Sr. DURAN I VENTOSA: Torno a dir que tots els Diputats, particular i individualment, estan perfectament documentats i a tots els assisteix el mateix dret; però en quant parlen així col·lectivament, amb cridòria...

El Sr. CONSELLER de Cultura: On està l'experiència d'aquests homes?

El Sr. VENTOSA: Pel fet d'ésser una Majoria nombrosa esteu obligats a tenir les màximes consideracions a les Minories.

El Sr. CASANOVES: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Casanoves.

El Sr. CASANOVES: Jo pregaria a la presència i als senyors companys de Majoria que per part seva donessin per clos aquest incident lamentabilíssim. Prego a la Majoria que no es deixi portar per impulsos i amb els ulls posats en el Parlament de Catalunya, pensin — com molt bé ha dit el senyor President — que hi ha qui vol que el nostre Parlament es desacrediti, i que possiblement qui té més interès en què es desacrediti el nostre Parlament és la Minoria de Lliga Catalana.

El Sr. VENTOSA: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Havia demanat abans per parlar el senyor Pi i Sunyer. El Conseller Delegat té la paraula.

El Sr. CONSELLER DELEGAT: No tinc inconvenient en cedir l'ús de la paraula al senyor Ventosa.

El Sr. PRESIDENT: Pot fer ús de la paraula, doncs, el senyor Ventosa.

El Sr. VENTOSA I CALVELL: Jo voldria que les meves paraules s'interpretessin i acollissin com una invitació a tots per a mantenir-se en un to de serenitat. Tots els Diputats són testimonis que des del primer moment hem procurat mantenir-nos dintre d'aquest to, i que des del primer moment hem pres part amb un esperit de col·laboració a les sessions del Parlament.

En el dia d'avui, el senyor Duran i Ventosa ha formulat en ús del seu dret una crítica que vosaltres, si l'estimaveu injustificada, teníeu el dret de contestar-la; però el dret de contestar-la, naturalment, mantenint-vos sempre dintre d'aquests límits que no sols vénen marcats pel reglament del Parlament, sinó també per aquelles regles elemen-

tals que deuen regular les relacions entre els homes, si aquestes relacions no han de degenerar en una batalla brutal. Un senyor Conseller, el senyor Gassol, ha pronunciat unes paraules que jo no vull repetir i que voldria que des d'aquest moment restessin oblidades. Aquestes paraules del senyor Gassol eren clarament ofensives pel senyor Duran i Ventosa, i el senyor Duran ha replicat amb vivesa a aquestes paraules.

Un Sr. DIPUTAT: Ha replicat insultant-nos.

El Sr. VENTOSA I CALVELL: Jo torno a demanar que aquest incident quedi clos i que les paraules ofensives que s'hagin pogut llançar en aquesta sessió restin oblidades i no constin en el DIARI DE SESSIONS. Tots nosaltres hem de pensar que tota la nostra autonomia descansa, en una base fonamental, damunt del Parlament. En el Parlament hi ha Majoria i hi ha Minories; no hi haurà Parlament, no hi haurà discussió i no hi haurà règim parlamentari i no hi haurà per tant autonomia si en les nostres relacions hem de viure en un règim d'insults recíprocs que ens porti a faltar-nos continuament el respecte verbalment, perquè en faltar-nos el respecte faltem també al Parlament de Catalunya. I us dic també que el fet mateix de la composició d'aquest Parlament us imposa a vosaltres, per la raó que teniu majors facultats i major nombre de Diputats, per la raó que compteu amb una Majoria, el màxim respecte a les Minories; a les dues Minories: a la d'Unió Socialista de Catalunya, que va néixer electoralment amb vosaltres, i a l'altra Minoria, a la nostra, que està erigida en contra vostre per un sector important de l'opinió de Catalunya i que naturalment dissenteix de vosaltres perquè ha lluitat electoralment contra de vosaltres i té el dret, com el teniu vosaltres, de salvar el respecte a les seves persones, al seu programa i a les seves idees.

El fet que vosaltres estiguen aquí com a conseqüència del règim electoral en majoria nombrosa, us obliga a extremar les consideracions, i si voleu opinar a crits en aquestes discussions, si voleu imposar-vos a nosaltres amb insults i cridòria, heu de pensar que no és a nosaltres als que ofeneu tan sols, sinó que també ofeneu a Catalunya sencera i mateu el Parlament que és la base del seu règim.

Per això dit, jo pregaria a tots que oblidessin aquest incident, recobressin la serenitat que és necessària per mantenir la discussió; que oblidessin el passat i no ens donguéssim recíproques culpes del que ha ocorregut. Jo per part meua no voldria saber quin és el culpable. Desitjaria que en aquests moments tots ho oblidéssim i es retiessin les paraules ofensives i continués normalment la discussió del dictamen.

Diverses VEUS: Molt bé, molt bé!

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Conseller Delegat.

El Sr. CONSELLER DELEGAT: El Consell de la Generalitat ha donat mostres reiterades, ho he dit concretament en altres sessions, que era el seu desig, i la seva esperança al mateix temps, que la tasca del Parlament de Catalunya es desenrotllés amb aquella normalitat que es precisa perquè es pugui fer una tasca eficaç i patriòtica. Per altra part, la Majoria d'Esquerra

Republicana de Catalunya, jo m'atreviria a dir que precisament per tenir aquesta nombrosa proporció de Majoria de què parlava el senyor Ventosa, ha extremat les mostres de consideració; i encara que possiblement la Minoria regionalista, esguardant les coses des del seu punt de vista particular, no ho cregui així, el cert és que en repetides ocasions ha demostrat aquest desig, malgrat que moltes vegades no sols per les paraules en si, sinó per la manera de formular les manifestacions que es fan, i de dir les coses, s'han ferit les nostres fibres més íntimes. Però com que creiem que la Majoria ha fet bé en extremar aquelles consideracions, preguem als Diputats de la Majoria que continuïn guardant-les per les Minories.

Però ara bé; he d'afegir que nosaltres hem aguantat, que nosaltres hem rebut l'escomesa de la Minoria regionalista, en forma que molt sovint, com ja he dit, sinó per les paraules, sinó per la formalització i per la manera com s'expressen les idees que representen, ens hem sentit agraviats, ferits en el nostre interior molt més que el que hagi pogut avui el senyor Gassol molestar a ningú en la seva dignitat, com quan amb reiteració se'ns ha qualificat intencionadament de Secretaris de despatx. Perquè haig de fer remarcar al senyor Ventosa i a tota la Minoria regionalista, que els que ocupem el banc del Govern som potser modestos, però hem demostrat ja molts d'ells, que quan no podem servir dignament un càrrec no ens dolien els sacrificis necessaris per a demostrar que els càrrecs sols han d'exercir-se amb tota la dignitat.

Per altra banda, sense voler donar a les meves paraules cap to de consell, però per evitar la repetició d'incidents com el d'avui que tots esperem que quedin liquidats, jo exposaria a la consideració de la Minoria regionalista que hi ha un punt en el qual ells, involuntàriament si es vol, i potser per impuls del seu subconscient, donen motiu a justes protestes, motivades per la seva insistència en buscar fets petitíssims i que gairebé no tenen importància, avui un, demà un altre, per servir de pretexte de crítica del President de la Generalitat. I nosaltres que no volem revestir la seva figura d'un caràcter personal i irresponsable, i acceptem tota crítica fonda, creiem però que es una cosa contrària a les possibilitats de solidaritat que un dia i altre dia es produeixin fets que sembla que semblen dirigits a minvar el prestigi de la suprema magistratura de Catalunya. I com que ho estimo així, i crec interpretar el sentiment del nostre poble, hem de considerar que incidents d'aquesta mena hauran de produir-se quan es diguin paraules com les que ha pronunciat el senyor Duran i Ventosa al final de la seva intervenció d'una gran gravetat, i que són les que al meu entendre han iniciat l'incident d'avui, en dir que volíem fer una paròdia de virrei. Si es porta el to de la discussió en aquest sentit serà natural que es fereixi aquesta sensibilitat que tenim nosaltres no sols per la persona sinó a més pel que significa, perquè simbolitza el conjunt i el sentiment de Catalunya.

A part d'aquestes consideracions fetes d'una manera purament objectiva, he de dir des del punt

de vista del Govern que nosaltres volem que les tasques del Parlament de Catalunya es descapdellin amb absoluta normalitat i fins de cordialitat, perquè hem de fer aquí una obra conjunta, la de la restauració de Catalunya, en la qual és convenient que no hi falti l'esforç de tots.

El Sr. VENTOSA I CALVELL: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Ventosa.

El Sr. VENTOSA I CALVELL: Desitjaria dir al senyor Conseller Delegat que tots tenim una inclinació natural a considerar intolerables les crítiques que se'ns adrecen i en canvi a no donar transcendència als atacs que es llancen contra l'adversari. Aquí, aquesta tarda, avui, amb paraules que s'han pronunciat d'una manera reiterada per alguns dels oradors que han intervingut, i pels Diputats que han interromput, s'han llançat contra nosaltres paraules que justificaven sobradament les paraules finals que ha pronunciat el senyor Duran i Ventosa dient que era millor l'haver prestat el concurs al país sota el règim monàrquic que no instaurar una paròdia de virrei. Pel demés, en aquestes paraules no podia haver-hi res que ni en la susceptibilitat més gran, pogués ésser considerat com una ofensa. En canvi hi ha paraules que hem sentit aquí que constitueixen per aquest Parlament i arreu, un insult. He de dir al senyor Conseller Delegat i a tots els Diputats que les sessions del Parlament, el funcionament del Parlament, exigeix que les Minories puguin estar aquí amb dignitat i no hi podríem estar amb dignitat si som objecte i estem subjectes als insults que se'ns puguin adreçar des dels bancs de la Majoria i pitjor encara des del banc del Consell.

Quant a les crítiques que es puguin adreçar a la persona del senyor President de la Generalitat, jo he de dir al senyor Conseller Delegat que té ben poca memòria. Hem discutit aquí diverses coses, inclús el Pressupost provisional que ell ha presentat i ningú d'aquesta Minoria s'ha aixecat a discutir-lo perquè el nostre propòsit ha estat deixar en la suprema magistratura de Catalunya fora del Parlament, aliena, apartada de les crítiques que aquí podien adreçar-se-li i que haurien trobat aliment fàcil per trobar també ressò fora de les parets d'aquest Parlament, i per la qual magistratura tenim tota la deferència i consideració. Ara bé, senyor Conseller Delegat: la V. S. ha repetit moltes vegades que aquí no hi havia cap magistratura que fos irresponsable; que la presidència de la Generalitat era també responsable i responia com les altres davant del Parlament. Hi ha fets que al senyor Conseller Delegat li poden semblar petits, però que per nosaltres poden tenir una gran transcendència. Jo demanaria al senyor Conseller Delegat que ja que té amb el President de la Generalitat una major relació que la que hi tenim nosaltres, que en lloc de adreçar-se amb to de consell a aquesta Minoria, adrecés els seus consells i — si li sembla poc respectuosa la paraula — el seu prec al President de la Generalitat dient-li que si vol constituir aquella suprema magistratura de Catalunya situada per damunt dels partits, aliena a les discussions de cada dia, fora

dels embats de les passions i dels combats entre nosaltres, que vulgui ell pujar també a una regió suprema; que no es presenti cada dia com un home de partit; que no prengui part en mítings, que no llenci excitacions; que no prengui part activa en la política; perquè si no ho fa així no podrà demanar que els altres partits polítics el considerin fora de les lluites diàries de la política.

Pel que a mi respecte, he de declarar que he parlat d'això dues vegades, i he parlat amb un to que no ha motivat la vostra protesta, però crec que no hi havia tampoc motiu perquè la formulessiu perquè no hi havia intenció d'agravi, ja que en dir que si no es defineixen els límits de les atribucions del càrrec de Conseller podia convertir-se llavors com una funció de Secretari. Vosaltres ho estimareu com jo mateix. Ahir quan parlava deia: «Ah! Jo crec que les persones poden ésser modestes, però — repeteixo quasi les mateixes paraules del senyor Conseller Delegat — tots han de tenir autoritat en el seu càrrec, i vosaltres sou els més interessats en què es defineixin les atribucions dels vostres càrrecs». No hi havia en això motiu d'ofensa ni de greuge. Per tant, joli demanaria al senyor Conseller Delegat que no prenguéssu deu de les seves manifestacions per atribuir-nos a nosaltres una part de culpabilitat en un incident en el qual no la hi tenim de cap mena.

El Sr. CONSELLER DELEGAT: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Conseller Delegat.

El Sr. CONSELLER DELEGAT: Per a contestar breument i deixar aclarida la part que fa referència a l'incident d'aquesta tarda. Com ha dit el senyor Ventosa i Calvell, cadascú té el concepte, en mesurar els propis actes, de la seva dignitat. Nosaltres creiem que els realitzem amb autoritat plena, i amb dignitat altíssima. I al mateix temps he d'afegir que en les relacions nostres tingudes amb el senyor President de la Generalitat, hem pogut constatar sempre, i per això és un deure de lleialtat manifestar-ho ací, l'estricta, l'escrupulós compliment del seu deure constitucional en les funcions per ell exercides. De manera que nosaltres hem pogut exercir els nostres càrrecs, no sols amb la dignitat pròpia que nosaltres sentim, sinó amb el que li dóna la dignitat amb què revesteix l'exercici del seu el senyor President de la Generalitat.

El Sr. PRESIDENT: Resta clos l'incident. En vista de les manifestacions dels oradors, queden retirades les paraules ofensives, les quals no constaran en el DIARI DE SESSIONS. El senyor Duran i Ventosa té la paraula per a respondre al discurs del senyor Casanoves.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Molts breus paraules, senyor Casanoves, perquè no semblés una desatenció el no rectificar al seu discurs. Però en rigor, no és molt allò que he de contestar-li, perquè el senyor Casanoves el que ha fet principalment és una crítica d'esdeveniments polítics que havien tingut lloc en aquests darrers anys. El senyor Casanoves ens ha parlat de la Solidaritat Catalana; ens ha parlat de l'Assemblea de Parlamentaris; ens ha parlat de la Dictadura... Tot això eren una sèrie d'assumptes als quals jo no havia fet la menor referència en el meu discurs. Comprendrà que, encara que

realment potser no ens ajustem sempre a les pràctiques parlamentàries, dintre del nostre desig d'ajustar-nos-hi, no podem anar a convertir una discussió d'una totalitat, d'un títol del Projecte d'Estatut Interior, en una discussió quasi acadèmica, pròpia d'ateneu, respecte els esdeveniments polítics que s'hagin desenvolupat a Catalunya en aquests trenta anys darrers.

Em limitaré a rectificar del senyor Casanoves unes manifestacions que penso que no li estranyarà que li digui que no m'han acabat de convèncer, perquè quan ha dit que la repetició de les paraules «la salvaguarda de la família per la Generalitat», respecte que la família ja està salvaguardada per la República, el dir-nos que això s'havia posat perquè era com una reacció contra certes extralimitacions de la revolució russa, m'ha semblat que era un argument més propi de l'enginy del senyor Casanoves, però que no tenia relació molt directa amb la cosa.

El Sr. CASANOVES: Les Constitucions de la post-guerra, després de la Revolució russa, gairebé totes ho tenen, i els comentaristes de Dret polític i els comentaristes de la vostra escola ho interpreten així.

El Sr. TRIES DE BES: Es el matrimoni, senyor Casanoves.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Apreciat així que aquesta frase es refereix a una reacció contra les extralimitacions russes i que és com una garantia contra la poligàmia, evidentment que a nosaltres ens ha de suscitar una agitació extraordinària que es consigni aquesta frase.

Ha fet una altra manifestació el senyor Casanoves respecte del que succeïa a Suïssa. Un company meu, molt més il·lustrat que jo en aquesta matèria especial, em recordo que diu: Sí; està molt bé el que ha dit el senyor Casanoves respecte a Suïssa, però probablement el senyor Casanoves oblidava que a Suïssa els pares fins que els seus fills tenen l'edat dels setze anys tenen la potestat plena d'adoptar tots els acords que considerin necessaris respecte l'ensenyament religiós. De manera que jo ja en tenia prou amb què en aquest projecte s'hi consignés una frase, simplement que fes que els ciutadans catalans estiguessin en una situació anàloga, almenys a la dels ciutadans helvètics. Suposo, no obstant, que aquesta transacció no agradaria prou a la Comissió, però com que això, en tot cas, es discutirà en presentar-se les esmenes, si és que esmenes hi ha d'haver en aquest particular, ja hi haurà lloc a discutir-ho més endavant. Ara, l'únic que considero interessant és el que he dit al senyor Casanoves, que crec que tinc l'obligació de contestar, i és aquesta espècie d'equivalència que ha fet respecte a aquelles paraules que diu l'article corresponent del projecte d'Estatut Interior, que ha d'ésser les fonts d'inspiració de l'ensenyament primari a Catalunya. El senyor Casanoves, molt hàbilment, ens ha vingut a dir que des del moment que és parlava d'ensenyança primària ho havia d'inspirar en els ideals de treball, de llibertat, de justícia social i de solidaritat humana. Ha dit, que això pel cas equivalia a dir que s'havia d'inspirar en els ideals d'amor a Catalunya. Aquesta equivalència de treball, llibertat, justícia social, solidaritat humana, igual a amor a Catalunya, és una troballa realment del senyor Casanoves. (Rialles.) Però és una equivalència que trobo que

també podria ésser igual dir: Treball, llibertat, justícia social, solidaritat humana, igual a amor a França. (Una veu: No.) Així només és igual per Catalunya? Està bé. Jo no aspiro, senyor Casanoves, a convence'l; només faig unes manifestacions per a rectificar les que ell ha fet tan amicablement, com es mereix la cordialitat amb què s'ha expressat. Sols he de fer notar això: Que no m'acabo de convèncer que aquests quatre termes formin aquesta equivalència. Si la V. S. creu el contrari, ja ho discutirem més endavant.

Finalment, és clar que jo hauria de fer algunes manifestacions, però després de la vidriositat amb què han estat acollides algunes de les manifestacions que jo he fet, crec que la presidència m'agrairà i els companys que m'escolten també, que no insisteixi molt respecte aquelles altres consideracions. L'única cosa que demanaria molt especialment al senyor Conseller Delegat, les concretes i atinades paraules del qual han estat molt ben escoltades per tota aquesta Minoria i per mi personalment, és que hauria de pregar a tots els seus companys el que tinguin — que li diré jo? Possi la paraula més dolça — una cura, paciència, resignació, el que vulguin, en escoltar les crítiques, perquè aquí al Parlament cada un dels Diputats hi ve amb el seu temperament especial; cada u porta el seu. Jo ja fa molts anys, hi he fet molts esforços per canviar el meu temperament, però veig difícil que si en tants anys no l'he canviat, el pugui canviar ara. Per altra banda, és que a cada u les qüestions li fan el seu efecte. A mi el que cridin no em produeix cap emoció, no em pot impressionar a mi això. Em sap molt greu que els companys es molestin, però no m'impressionen; no sé què dir-los-hi. Jo he de dir les coses com les sento. Que jo uso les paraules una mica incisives; que alguna vegada les VV. SS. amb la seva preclara intel·ligència entenen del que jo dic manifestacions que no he dit, però les VV. SS. les entenen i això demostra la clara intel·ligència de les VV. SS.

El Sr. CASANOVES: És penetració.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Jo només parlo en la forma que puc parlar: és la penetració de les VV. SS.; però jo parlo en aquesta forma. Serà molt difícil que en discutir les organitzacions interiors de Catalunya que han de constituir el poder autonòmic, no topem una mica en això.

Ara, fetes aquestes manifestacions, encara que ningú me les demana, jo els diré que jo la paraula que els ha molestat, si fós possible tornar ara amb explicacions, que la presidència no m'autoritzaria, crec que els convenceria que no era ofensiva. Com que no puc entrar en aquesta discussió, sols dic que en el meu ànim no hi era. Jo ara no puc anar a discutir, però naturalment tornaria a les mateixes coses. En el meu esperit no ha estat mai dir una paraula que pugui ésser molesta perquè, pel mateix que a mi em sap molt greu que em molestin, jo em guardaré molt bé de molestar conscientment a cap company.

El Sr. COMORERA: No en parlem més?

El Sr. DURAN I VENTOSA: Fetes aquestes manifestacions, crec que podríem ajornar la discussió.

El Sr. CASANOVES : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Casanoves per a contestar.

El Sr. CASANOVES : Unicament i exclusivament per a rectificar dos o tres errors de concepte, que em sembla que ha exposat el senyor Duran en el transcurs de la seva rectificació. A part d'aquests errors, naturalment que he hagut de considerar, en la meva anterior interrupció, fets d'ordre polític esdevinguts a Catalunya, per a contrastar actituds i abanderaments — diguem-ho així —, però no era pas amb ànim de fer una dissertació acadèmica, sinó per a treure ensenyances d'aquests fets polítics, d'aquesta història, que és l'experiència que hem de traduir.

El Sr. TRIES DE BES : La bandera ens ha excitat a tots.

El Sr. CASANOVES : Respecte a la família, sí que li rectificaré un error de concepte. No he dit que l'ensenyament a Suïssa obeís a aquesta indicació, sinó que em deia un pedagog suís, habitant jo a Suïssa circumstancialment...

El Sr. SOL : Claparède?

El Sr. CASANOVES : Em deia, parlant entre altres converses — la meva especialitat no ha estat precisament la pedagogia —, però em deia això. Jo no vull atribuir a les institucions d'ensenyament suïsses, coses que em feia atribuir el senyor Duran i Ventosa. Ara, deia que assenyala una equivalència entre el treball i l'amor a la justícia, la solidaritat humana, la llibertat, que són les característiques que ha de tenir l'ensenyament. Naturalment que si dignifiquem així als infants i a les escoles se'ls fa comprendre que l'infant hagi de saber que la categoria social l'adquireix, per exemple, pel treball; que el treball,

en lloc de tenir-ne aquell concepte que potser comparteixen les VV. SS., si és que encara creuen en la tradició paradisiaca de què és una maledicció, sinó que és una cosa que dignifica a l'home i no és fruit del privilegi social; si en l'escola ja se li dóna aquest sentit, quin dubte hi ha que això és contribuir a la dignificació col·lectiva? Si amb aquest esperit l'escola contribueix a la formació de ciutadans que honoraran la nostra pàtria, quin dubte hi ha que això també és amor a Catalunya? Per què, doncs, consignar l'amor a Catalunya, si es consigna simplement un sentiment? Perquè el patriotisme és un sentiment, una predisposició al sacrifici, que evidentment cada qual interpreta un xic a la seva manera. I amb aquestes paraules, em penso que he rectificat els errors de concepte que m'atribuïa el senyor Duran.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Fronjosà.

El Sr. FRONJOSÀ : Demano a la presidència que em guardi el torn per a demà i que suspengui la sessió.

El Sr. PRESIDENT : Ho acorda així la Cambra? S'aixeca la sessió.

ORDRE DEL DIA

per a la sessió de dijous

Precs i preguntes. Continuació de la discussió del dictamen de la Comissió sobre el projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

(S'aixeca la sessió a tres quarts de vuit de la vetlla.)

